

Cuprins

ABREVIERI	7
PRIMA PARTE. INTRODUCERE ÎN DREPTUL MUNCII	9
CAPITOLUL I. DREPTUL MUNCII – RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI	11
§1. Munca, importanța și formele sale.....	11
1. Semnificația termenului	11
2. Munca pentru sine și munca independentă.....	12
3. Munca subordonată.....	17
§2. Caracteristici ale dreptului muncii.....	17
4. Preliminarii	17
5. Definiția dreptului muncii.....	18
6. Autonomia dreptului muncii.....	18
7. Calitatea dreptului muncii de drept comun pentru celelalte raporturi juridice de muncă/de serviciu	19
§3. Raporturile juridice de muncă – obiect al dreptului muncii	21
8. Chestiuni prealabile	21
9. Raporturile de muncă ale salariaților	23
10. Raporturile de muncă ale personalului didactic	23
11. Raporturile de muncă ale personalului contractual din autoritățile și instituțiile publice	24
12. Raporturile de muncă ale membrilor Corpului diplomatic și consular	25
13. Raporturile de muncă ale personalului silvic.....	25
14. Raporturile de muncă (de serviciu) ale consilierilor juridici	27
15. Raporturile de muncă ale membrilor cooperatori	30
16. Raporturile de muncă ale sportivilor de performanță	31
17. Raporturile de muncă ale pescarilor aflați la bordul navelor de pescuit	32
18. Munca în domeniul maritim.....	34
19. Raporturile de muncă ale zilierilor	35
20. Munca prestatorului casnic	38
21. Raporturile de muncă/serviciu ale funcționarilor publici.....	39
22. Raporturile de serviciu de serviciu ale funcționarilor publici parlamentari	41
23. Raporturile de serviciu ale polițiștilor	42
24. Raporturile de serviciu ale polițiștilor de penitenciare.....	42
25. Raporturile de serviciu ale cadrelor militare	43
26. Raporturile de muncă ale soldaților și gradaților profesioniști.....	44
27. Raporturile de muncă ale judecătorilor și procurorilor	45
28. Raporturile de muncă ale personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, precum și ale personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice.....	46
29. Raporturile de muncă ale personalului de probațiune	47
30. Raporturile colective de muncă	47
§4. Activități prestate în afara unor raporturi de muncă	48
31. Voluntariatul	48
32. Munca prestată în alte situații	49
§5. Izvoarele dreptului muncii	49
33. Noțiune	49

34. Categorii.....	50
35. Constituția	50
36. Codul muncii	51
37. Legea dialogului social nr. 367/2022.....	51
38. Alte legi speciale	52
39. Ordonanțe și hotărâri ale Guvernului.....	53
40. Ordine, instrucțiuni și alte acte normative ale miniștrilor și altor conducători de organe centrale	54
41. Izvoare internaționale	55
42. Jurisprudența (practica judiciară)	56
43. Doctrina sau literatura juridică.....	60
44. Contractele/acordurile colective de muncă.....	61
45. Regulamentele interne	61
46. Regulamentele de organizare și funcționare	61
47. Instrucțiunile privind securitatea și sănătatea în muncă	61
§6. Principiile dreptului muncii	62
48. Noțiuni. Categorii.....	62
49. Neîngrădirea dreptului la muncă și libertatea muncii.....	62
50. Egalitatea de tratament și interzicerea discriminării	65
51. Negocierea condițiilor de muncă.....	66
52. Protecția salariaților	67
53. Consensualitatea și buna-credință.....	67
54. Asocierea liberă în organizații sindicale și organizații patronale	68
55. Dreptul la grevă.....	69
§7. Dreptul muncii și alte ramuri de drept.....	69
56. Sistemul dreptului și componentele sale	69
57. Dreptul muncii și dreptul constituțional	70
58. Dreptul muncii, dreptul civil și dreptul procesual civil.....	70
59. Dreptul muncii și dreptul administrativ	72
60. Dreptul muncii și dreptul securității sociale	73
61. Dreptul muncii și dreptul comercial.....	74
62. Dreptul muncii, dreptul penal și dreptul procesual penal	75
§8. Scurt istoric privind formarea și dezvoltarea dreptului muncii	76
63. Preliminarii	76
64. Prima etapă, anterioară datei de 23 august 1944	76
65. A doua etapă: între 23 august 1944 și 22 decembrie 1989.....	78
66. A treia etapă, după 22 decembrie 1989	79
CAPITOLUL II. DREPTUL INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN AL MUNCII.....	82
§1. Aspecte introductive	82
1. Noțiunea dreptului internațional al muncii.....	82
2. Obiectul dreptului internațional al muncii.....	83
3. Subiectele dreptului internațional al muncii	83
4. Principiile dreptului internațional al muncii.....	84
5. Izvoarele dreptului internațional al muncii	84
§2. Normele Organizației Națiunilor Unite	85
6. Organizația Națiunilor Unite (O.N.U.) și principalele sale norme	85
7. Carta Organizației Națiunilor Unite	85
8. Declarația Universală a Drepturilor Omului	85
9. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale	86
10. Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei	86
§3. Normele Organizației Internaționale a Muncii (O.I.M.)	87

11. Istoricul O.I.M.....	87
12. Domenii de activitate ale O.I.M.....	87
13. Componenta Organizației Internaționale a Muncii.....	89
14. Principiul tripartitismului.....	89
15. Structura Organizației Internaționale a Muncii.....	89
16. Competența Organizației Internaționale a Muncii.....	91
17. Codul Internațional al Muncii.....	92
18. Adoptarea normelor.....	93
19. Punerea în aplicare a normelor.....	94
20. Conținutul normelor.....	94
20.1. Libertatea sindicală și negocierea colectivă.....	94
20.2. Interdicția muncii forțate.....	97
20.3. Egalitatea de șanse și tratament.....	98
20.4. Ocuparea forței de muncă în combaterea șomajului.....	99
Această materie este reglementată de următoarele norme importante:.....	99
20.5. Salarizarea.....	100
20.6. Timpul de muncă.....	102
20.7. Timpul de odihnă.....	102
20.8. Protecția tinerilor și a copiilor.....	104
20.9. Protecția femeilor.....	104
20.10. Securitatea și sănătatea în muncă.....	105
20.11. Inspecția muncii.....	106
21. România și Organizația Internațională a Muncii.....	107
§4. Normele Consiliului Europei.....	113
22. Preliminarii.....	113
23. Structura.....	113
Consiliul Europei.....	113
24. Activitatea normativă.....	114
25. Convenția pentru protecția drepturilor omului și libertăților fundamentale.....	115
25.1. Specific.....	115
25.2. Interzicerea muncii forțate.....	115
25.3. Libertatea de întrunire și de asociere.....	116
25.4. Dreptul la instruire.....	116
25.5. Interzicerea discriminării.....	117
26. Curtea Europeană a Drepturilor Omului.....	117
26.1. Organizare. Procedură.....	117
26.2. Sesizarea Curții.....	118
26.3. Procedură.....	119
26.4. Un avertisment.....	119
26.5. Soluții ale Curții Europene.....	120
27. Carta Socială Europeană.....	124
28. Codul european de securitate socială.....	125
29. Convenția europeană de securitate socială.....	126
30. Convenția europeană privind statutul juridic al muncitorului migrant.....	126
31. România și Consiliul Europei.....	127
§ 5. Normele Uniune Europene (U.E.).....	127
31. Istoricul U.E.....	127
32. Instituțiile Uniunii Europene.....	128
33. Izvoarele dreptului Uniunii Europene.....	129
34. Superioritatea dreptului Uniunii Europene.....	130
35. Obiectivele Uniunii Europene.....	131
36. Circulația lucrătorilor.....	133

36.1. Reglementare	133
36.2. Domeniul de aplicare	134
36.3. Condițiile de intrare și de ședere	134
36.4. Liberul acces la angajare și egalitatea de tratament	135
36.5. Dreptul de a rămâne pe teritoriul unui stat membru după încetarea calității de salariat	138
37. Egalitatea de tratament între bărbați și femei în domeniul muncii.....	139
38. Informații privind raportul de muncă	140

PARTEA A DOUA. DREPTUL COLECTIV AL MUNCII 143

CAPITOLUL III. DIALOGUL SOCIAL 145

§1. Noțiuni generale.....	145
1. Terminologie	145
2. Reglementarea dialogului social.....	148
3. Necesitatea dialogului social	149
4. Tripartitismul	150
§2. Informarea și consultarea partenerilor sociali.....	151
5. Reglementare	151
6. Informarea.....	151
7. Consultarea.....	152
§3. Organisme tripartite	152
8. Enumerare	152
9. Consiliul Național Tripartit pentru Dialog Social	153
10. Consiliul Economic și Social	154
11. Comisiile de dialog social la nivelul administrației publice centrale și la nivelul teritorial	155
12. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	156
13. Comisia Națională de Promovare a Ocupării Forței de Muncă	159
14. Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților	160
15. Comitetele sectoriale de formare profesională	161
16. Casa Națională de Asigurări de Sănătate (C.N.A.S.).....	162
17. Casa Națională de Pensii Publice (C.N.P.P.).....	164
18. Completurile specializate în soluționarea conflictelor de muncă și asigurări sociale	165

CAPITOLUL IV. SINDICATELE ȘI REPREZENTANȚII ANGAJAȚILOR – PARTENERI SOCIALI 167

§1. Aspecte prealabile	167
1. Reglementare	167
2. Dreptul sindical – subramură a dreptului muncii.....	168
3. Definiția și trăsăturile sindicatelor	169
§2. Libertatea sindicală.....	170
4. Preliminarii	170
5. Izvoarele libertății sindicale	171
6. Persoane care se pot sindicaliza	173
6.1. Enumerare	173
6.2. Persoanele încadrate cu contract individual de muncă.....	174
6.3. Persoanele aflate într-un raport juridic de muncă.....	174
6.4. Funcționarii publici	175
6.5. Funcționarii publici cu statut special	175
6.6. Membrii cooperatori	176

6.7. Agricultorii	177
6.8. Lucrătorii independenți	177
6.9. Șomerii	178
6.10. Situația pensionarilor	179
7. Persoane care nu se pot sindicaliza	180
7.1. Enumerare	180
7.2. Persoanele care dețin funcții de demnitate	180
7.3. Magistrații	181
7.4. Personalul militar	181
8. Libertatea sindicală colectivă	182
8.1. Preliminarii	182
8.2. Forme de manifestare	182
8.3. Raporturi	183
9. Protecția și garantarea libertății sindicale potrivit normelor internaționale	185
10. Protecția și garantarea libertății sindicale potrivit legislației naționale	186
§3. Constituirea sindicatelor	191
11. Etape	191
12. Statutul	191
13. Numărul membrilor	192
14. Dobândirea personalității juridice	193
15. Consecințe ale personalității juridice	195
16. Conducerea organizațiilor sindicale	196
§4. Atribuții ale organizațiilor sindicale	197
17. Atribuții prevăzute de Codul muncii	197
18. Atribuții statornicite de Legea dialogului social nr. 367/2022	197
19. Atribuții reglementate de alte acte normative	199
§5. Democrația și disciplina socială	199
20. Democrația sindicală	199
21. Disciplina sindicală	200
§6. Asocierea și afilierea sindicală	201
22. Asocierea sindicală	201
23. Afilierea sindicală	202
§7. Reprezentativitatea organizațiilor sindicale	202
24. Justificare	202
25. Condiții privind reprezentativitatea	203
§8. Acțiuni revendicative ale sindicatelor	205
26. Categorii	205
27. Reclamații	206
28. Exemplificări	206
§9. Reorganizarea și dizolvarea organizațiilor sindicale	208
29. Reorganizarea	208
30. Dizolvarea	208
§10. Reprezentanții angajaților	209
31. Reglementare	209
32. Alegerea și mandatul reprezentanților angajaților	209
33. Atribuții ale reprezentanților angajaților	210
34. Reprezentanții funcționarilor publici	211
35. Facilități pentru reprezentanții angajaților și protecția acestora	212
§.11. Comitetul European de întreprindere	212
36. Reglementare	212
37. Grupul special de negociere	213
38. Acordul dintre grupul special și conducerea centrală	213

39. Componența comitetului european de întreprindere	214
40. Competența comitetului european de întreprindere	214
41. Protecția membrilor grupului special de negociere.....	214

CAPITOLUL V. ANGAJATORII ȘI ORGANIZAȚIILE PATRONALE –

PARTENERI SOCIALI	216
§1. Categoriile de angajatori.....	216
1. Terminologie	216
2. Persoanele juridice de drept public	217
3. Persoanele juridice de drept privat.....	218
4. Societățile profesionale.....	219
5. Agenții de muncă temporară.....	220
6. Utilizatorii	220
7. Autoritățile și instituțiile publice.....	221
8. Unitățile de învățământ.....	222
9. Unitățile sanitare.....	222
10. Persoanele fizice	224
§2. Organizațiile patronale	224
11. Noțiuni	224
12. Constituirea organizațiilor patronale	225
12.1. Scop	225
12.2. Forme.....	225
12.3. Statutul organizației patronale	225
13. Personalitatea juridică a organizației patronale	225
13.1. Cererea	225
13.2. Procedura judecătorească	226
13.3. Personalitatea juridică a uniunilor teritoriale	226
13.4. Registrul special de evidență.....	226
14. Modificări ale actelor organizației patronale	227
15. Patrimoniul și finanțarea activității	227
16. Atribuții ale organizațiilor patronale	227
16.1. Atribuții generale.....	227
16.2. Atribuții în domeniul raporturilor de muncă	228
17. Reprezentativitatea organizațiilor patronale.....	229
17.1. Condiții	229
17.2. Procedura îndeplinirii condițiilor de reprezentativitate	229
18. Dizolvarea organizației patronale	230

CAPITOLUL VI. ROLUL STATULUI PE PIAȚA MUNCII ȘI ÎN RAPORTURILE DE MUNCĂ.....

§1. Precizări prealabile	231
1. Statul – instituție publică	231
2. Piața muncii	231
2.1. Noțiuni.....	231
2.2. Concepte.....	232
§2. Intervenția statului.....	233
3. Reglementare	233
4. Limite ale intervenției statului.....	234
§3. Domeniile de acțiune a statului pe piața muncii și în relațiile de muncă	234
5. Enumerare	234
6. Activitatea legislativă	234
7. Stimularea dezvoltării economice	235

8. Sprijinirea economiei sociale	238
9. Formarea profesională.....	239
10. Stimularea ocupării forței de muncă.....	241
11. Orientarea, formarea profesională și angajarea în muncă a persoanelor cu handicap	242
12. Încadrarea în muncă și detașarea străinilor	245
13. Protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate	250
§ 4 Autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul relațiilor de muncă.....	253
14. Ministerul Muncii și Solidarității Sociale.....	253
15. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	257
16. Inspekția Muncii	260
Atribuțiile specifice sunt următoarele:	261
CAPITOLUL VII. CONTRACTELE ȘI ACORDURILE COLECTIVE DE MUNCĂ	269
§1. Clarificări conceptuale	269
1. Terminologia de contract colectiv	269
2. Definiții legale ale contractului colectiv de muncă	269
3. Definiții legale ale acordului colectiv de muncă	270
4. Definiții doctrinare	270
5. Natura juridică a contractului colectiv de muncă	271
6. Natura juridică a acordului colectiv de muncă	273
7. Importanța contractului colectiv de muncă	273
8. Importanța acordului colectiv de muncă	274
9. Alte acorduri convenții sau înțelegeri.....	275
§2. Conținutul contractelor colective de muncă.....	275
10. Reglementare. Situații	275
11. Salarizarea.....	277
12. Timpul de muncă	279
13. Timpul de odihnă	280
14. Securitatea și sănătatea în muncă	282
15. Formarea profesională.....	283
16. Interzicerea discriminării și a hărțuirii la locul de muncă.....	283
17. Pensiile facultative	284
18. Clauze privind activitatea sindicală și protecția liderilor sindicali.....	284
19. Nulitatea clauzelor contractuale.....	285
§3. Conținutul acordurilor colective.....	287
20. Reglementare	287
21. Constituirea și utilizarea fondurilor destinate îmbunătățirii condițiilor la locul de muncă.....	288
22. Sănătatea și securitatea în muncă	290
23. Programul zilnic de lucru	291
24. Perfecționarea profesională.....	292
25. Măsuri privind protecția celor aleși în organele de conducere ale organizațiilor sindicale	293
26. Interdicția clauzelor privind salarizarea funcționarilor publici	294
§4. Negocierea și încheierea contractelor/acordurilor colective de muncă.....	296
27. Semnificația termenului „negociere”	296
28. Libertatea de a negocia	296
29. Deontologia negocierii	297
30. Buna-credință în negociere.....	297
31. Reglementarea internațională și europeană a negocierii colective	299
32. Informarea și consultarea în procedura negocierii	301

33. Obligativitatea și facultatea negocierii colective	302
34. Nivelul de negociere	303
34.1. În cazul contractelor colective de muncă	303
34.2. În cazul acordurilor colective	305
35. Părțile și reprezentarea lor la negociere	305
35.1. În cazul contractelor colective de muncă	305
35.2. Părțile și reprezentarea lor la negocierea acordurilor colective	307
36. Negocierea contractelor colective de muncă	308
36.1. Reguli	308
36.2. Prima reuniune – ședință	309
37. Negocierea acordurilor colective	309
38. Forma contractelor colective de muncă	310
39. Forma acordurilor colective	310
40. Durata contractelor colective de muncă	311
41. Durata acordurilor colective	311
42. Înregistrarea contractelor colective de muncă	311
§5. Publicitatea	313
43. Publicitatea contractelor colective de muncă	313
44. Publicitatea acordurilor colective de muncă	313
§6. Efectele contractelor colective de muncă	313
45. Precizare	313
46. Reglementare	313
47. Contractul colectiv de muncă aplicabil	314
48. Efectele contractului colectiv de muncă asupra contractelor individuale de muncă	315
§7. Executarea contractelor/acordurilor colective de muncă	316
49. Executarea contractelor colective de muncă	316
50. Executarea acordurilor colective	317
§8. Modificarea și suspendarea contractelor/acordurilor colective de muncă	319
51. Modificarea contractelor colective de muncă	319
52. Modificarea acordurilor colective	321
53. Suspendarea contractelor și acordurilor colective	322
§9. Încetarea contractelor/acordurilor colective	323
54. Încetarea contractelor colective de muncă	323
55. Încetarea acordurilor colective	325
§10. Monitorizarea aplicării acordurilor colective	326
56. Constituirea comisiilor paritare	326
57. Consultarea comisiilor paritare	327
58. Atribuțiile principale ale comisiilor paritare	327
CAPITOLUL VIII. CONFLICTELE COLECTIVE DE MUNCĂ ȘI GREVA	329
§1. Conflictele colective de muncă	329
1. Definiții	329
2. Caracteristici	329
3. Situațiile în care pot fi declanșate conflicte colective de muncă	330
4. Părțile conflictelor colective de muncă	332
5. Sesizarea angajatorului/organizației patronale	333
6. Înregistrarea conflictului colectiv de muncă	333
7. Concilierea conflictelor colective de muncă	334
8. Medierea și arbitrajul	335
§2. Greva	336
9. Noțiune	336

10. Istoric	337
11. Caracteristici	338
12. Dreptul la grevă.....	339
13. Categoriile de greve	340
13.1. Criterii de clasificare	340
13.2. Categoriile de greve	341
13.3. Greva de avertisment	341
13.4. Greva de solidaritate.....	342
13.5. Greva spontană sau neorganizată	342
13.6. Greva neconformă sau nelegală.....	343
13.7. Greva politică.....	344
13.8. Greva demisie.....	345
13.9. Greva judecătorilor	345
13.10. Alte categorii de greve	345
14. Greva patronală (lock-out-ul)	346
15. Condiții pentru declararea grevei.....	347
16. Hotărârea de declarare a grevei.....	350
17. Categoriile de persoane care nu pot declara (sau participa la grevă).....	351
18. Limitări privind declararea și participarea la grevă	352
19. Desfășurarea grevei	353
20. Continuarea activității angajaților neparticipanți la grevă	354
21. Obligații ale organizatorilor grevei și ale angajatorului	355
22. Suspendarea grevei.....	356
23. Încetarea grevei	357
23.1. Modalități.....	357
23.2. Renunțarea la grevă	358
23.3. Încetarea grevei prin acordul părților	358
23.4. Încetarea grevei prin hotărârea Comisiei de arbitraj.....	358
23.5. Încetarea grevei prin hotărâre judecătorească	358
24. Răspunderea juridică pentru nerespectarea dispozițiilor legale privind greva	361
24.1. Justificare.....	361
24.2. Răspunderea disciplinară	362
24.3. Răspunderea pentru daune	364
24.4. Răspunderea penală	366

PARTEA A TREIA. DREPTUL INDIVIDUAL AL MUNCII

- INSTITUȚII RELEVANTE -	367
---------------------------------------	------------

CAPITOLUL IX. FORMAREA ȘI PERFECȚIONAREA PROFESIONALĂ	369
§1. Aspecte introductive	369
1. Semnificația sintagmei „formarea profesională”	369
2. Faze	370
3. Reglementare	370
§2. Sistemul formării profesionale	371
4. Formarea profesională inițială	371
5. Practica elevilor și studenților	371
6. Educația permanentă.....	372
§3. Formarea profesională a adulților.....	373
7. Reglementare. Caracteristici	373
8. Organizare	374
9. Autorizarea furnizorilor.....	376
10. Evaluarea și certificarea formării profesionale a adulților.....	377

11. Finanțarea formării profesionale a adulților	378
§4. Formarea profesională a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă	379
12. Persoanele beneficiare	379
13. Programe de formare profesională	379
14. Serviciile de formare profesională	380
15. Drepturi și obligații ale beneficiarilor	380
§5. Pregătirea profesională prin internship	381
16. Noțiuni. Caracteristici	381
17. Terminologie	381
18. Scopul programelor de internship	382
19. Organizarea programelor	382
20. Contractul de internship	383
20.1. Natura juridică	383
20.2. Încheierea contractului de internship	384
21. Drepturile și obligațiile internului	384
22. Indemnizația și timpul de muncă al internului	385
23. Drepturile și obligațiile organizației-gazdă	385
24. Îndrumătorul	386
25. Evaluarea activității internului	387
26. Încheierea contractului individual de muncă și prima de promovare a angajării	388
§6. Formarea profesională a salariaților potrivit Codului muncii	388
27. Obiectivele formării profesionale	388
28. Modalități	388
29. Obligații ale angajatorilor	389
30. Cheltuieli cu formarea profesională	391
31. Consecințe ale nerespectării obligației salariaților privind formarea profesională	391
32. Situația specială a medicilor și farmaciștilor rezidenți	394
33. Soluții jurisprudențiale	395
34. Contracte speciale de formare profesională	397
34.1. Reglementare	397
34.2. Contractul de formare profesională	397
34.3. Contractul de adaptare profesională	398
34.4. Contractul de ucenicie la locul de muncă	398
§ 7. Formarea și perfecționarea profesională a funcționarilor publici	402
35. Obligații	402
36. Planul de perfecționare profesională	402
37. Drepturi salariale	402
38. Consecințe ale parcurgerii programelor de formare profesională	403
§8. Formarea profesională continuă a funcționarilor publici cu statut special	403
39. Formarea profesională a funcționarilor publici parlamentari	403
40. Formarea profesională continuă a polițiștilor	404
41. Pregătirea profesională continuă a polițiștilor de penitenciare	406
§ 9. Formarea profesională continuă a personalului din sistemul judiciar	407
42. Formarea profesională continuă a judecătorilor și procurorilor	407
43. Formarea profesională continuă a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea	408
44. Formarea profesională continuă a personalului de specialitate criminalistică și a personalului care ocupă funcții auxiliare de specialitate criminalistică	408
45. Formarea profesională a personalului din serviciile de probațiune	409
§10. Studii universitare de masterat, de doctorat, postuniversitare și postdoctorale	409
46. Masteratul	409
47. Doctoratul	410

48. Studiile postuniversitare.....	411
49. Programele postdoctorale.....	411
Reprezintă programe de cercetare avansată:	411
§11. Concediile pentru formare profesională.....	411
50. Reglementare. Categoriile.....	411
51. Concediul fără plată.....	412
52. Concediul cu plată	413

CAPITOLUL X. VERIFICAREA APTITUDINILOR PROFESIONALE ȘI PERSONALE

LA ANGAJAREA ÎN MUNCĂ.....	414
§1. Aspecte prealabile	414
1. Justificare.....	414
2. Reglementarea comună	414
3. Reglementări specifice	415
§2. Concursul pentru ocuparea posturilor din învățământ.....	416
4. Concursul în sistemul preuniversitar.....	416
5. Concursul pentru ocuparea posturilor didactice și de cercetare din învățământul superior	416
§3. Verificarea aptitudinilor profesionale ale personalului contractual din sectorul bugetar plătit din fonduri publice.....	417
6. Reglementare	417
7. Terminologie	417
8. Concursul sau examenul	418
8.1. Condiții	418
8.2. Organizarea concursului sau examenului	418
8.3. Anunțul privind concursul.....	419
8.4. Comisia de concurs	419
8.5. Etapele concursului	420
8.6. Dosarul de concurs.....	420
8.7. Proba scrisă.....	420
8.8. Proba practică.....	420
8.9. Interviul	421
8.10. Contestații.....	421
§4. Organizarea și desfășurarea concursurilor la ocuparea posturilor vacante și temporar vacante din sistemul sanitar.....	422
9. Reglementare	422
10. Reguli generale.....	422
11. Organizarea concursurilor/examenelor pentru ocuparea posturilor vacante sau temporar vacante de medic, medic stomatolog, farmacist, biolog, biochimist și chimist.....	422
12. Ocuparea funcțiilor de șef de secție, șef de laborator și șef de compartiment din unitățile sanitare fără paturi și direcțiile de sănătate publică, precum și a funcției de farmacist-șef în unitățile sanitare publice cu paturi	423
13. Desfășurarea concursurilor de ocupare a posturilor vacante și temporar vacante de medic, medic stomatolog, farmacist, biolog, biochimist, chimist din unitățile sanitare publice sau din direcțiile de sănătate publică și a funcțiilor de șef de secție, șef de laborator și șef de compartiment din unitățile sanitare fără paturi sau din direcțiile de sănătate publică, respectiv a funcției de farmacist-șef în unitățile sanitare publice cu paturi	424
§5. Concursul pentru recrutarea funcționarilor publici	424
14. Reglementare	424
15. Concursul național	425

16. Concursul pe post	426
§6. Selecționarea/recrutarea funcționarilor publici cu statut special	427
17. Selecționarea polițiștilor	427
18. Selecția polițiștilor de penitenciare	429
§7. Concursuri de admitere sau de ocupare a posturilor din sistemul de justiție	430
19. Concursul de admitere la Institutul Național al Magistraturii	430
20. Numirea în magistratură pe bază de concurs	432
21. Recrutarea personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea	433
21.1. Reglementarea generală	433
21.2. Concursul de ocupare a posturilor vacante de grefier	434
22. Concursul pentru ocuparea posturilor vacante sau temporar vacante corespunzătoare funcțiilor de specialitate criminalistică din cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice și laboratoarelor de expertize criminalistice	435
23. Concursul pentru ocuparea posturilor și funcțiilor vacante din sistemul de probațiune	436

CAPITOLUL XI. CONTRACTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ – IZVOR AL RAPORTURILOR JURIDICE DE MUNCĂ

§1. Reglementare	438
1. Repere istorice ale reglementării	438
2. Reglementarea actuală	438
§2. Definiții	438
3. Definiții legale	438
4. Definiții doctrinare	439
§3. Elementele contractului individual de muncă	440
5. Enumerare	440
6. Prestarea muncii	440
7. Salariul	440
8. Subordonarea	441
9. Elementul temporal	441
§4. Trăsături	441
10. Enumerare	441
11. Contractul individual de muncă este guvernat de principiul libertății de voință	442
12. Contractul individual de muncă – un contract „numit”	442
13. Contractul individual de muncă – act juridic bilateral	442
14. Contractul individual de muncă – contract sinalagmatic	442
15. Contractul individual de muncă – contract oneros și comutativ	443
16. Contractul individual de muncă – contract consensual	443
17. Contractul individual de muncă – contract intuitu personae	443
18. Contractul individual de muncă – contract cu executare succesivă	444
19. Contractul individual de muncă implică obligația „de a face”	444
20. Contractul individual de muncă nu poate fi impus unei condiții suspensive și nici uneia rezolutorii	444
21. Posibilitatea afectării contractului individual de muncă de un termen extinctiv sau suspensiv	445
§5. Contractul individual de muncă și alte contracte	445
22. Contractul individual de muncă și contractul colectiv de muncă	445
23. Contractul individual de muncă și contractul de mandat	446
24. Contractul individual de muncă și contractul de management/administrare	447
24.1. Justificare	447
24.2. Contractul de management în cazul instituțiilor publice de cultură	447

24.3. Contractul de management/administrare în cazul unităților sanitare publice.....	448
24.4. Contractul de management în cazul directorilor coordonatori ai serviciilor publice deconcentrate și cu adjuncții acestora	449
25. Contractul individual de muncă și contractul civil (convenția civilă) de prestări servicii	450
26. Contractul civil privind prestarea unor activități remunerate de către copii în domeniul cultural, artistic, sportiv, publicitar și de modelling	452
27. Contractul individual de muncă și contractul de voluntariat	454
28. Contractul individual de muncă și contractul de mediere	456
29. Contractul individual de muncă și contractul de solidaritate.....	457
§6. Părțile contractului individual de muncă	459
30. Reglementare	459
31. Categoriile de angajați care încheie contracte individuale de muncă	459
32. Angajatori persoane juridice	460
33. Angajatori persoane fizice	461
§7. Capacitatea juridică a salariaților	462
34. Dispoziții legale	462
35. Incompatibilități	465
35.1. Noțiuni.....	465
35.2. Incompatibilități referitoare la vârstă.....	465
35.3. Incompatibilități referitoare la măsurile de protecție a tinerilor și femeilor.....	466
35.4. Incompatibilități privind funcția de gestionar	467
35.5. Interdicții privind exercitarea profesiei de bonă	468
35.6. Incompatibilități reglementate în scopul prevenirii unor conflicte de interese în cazul societăților	468
35.7. Incompatibilități privind funcționarii publici.....	468
35.8. Incompatibilități reglementate de Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției	469
35.9. Restrângerea capacității juridice de muncă potrivit legii penale.....	470
35.10. Efectul principal al situației de compatibilitate	470
36. Examenul medical – condiție impusă viitorilor angajați	470
§8. Capacitatea juridică a angajatorilor	472
37. Categoriile.....	472
38. Capacitatea angajatorilor persoane juridice	473
39. Capacitatea juridică a angajatorilor persoane fizice	475
§9. Consimțământul părților la încheierea contractului individual de muncă.....	475
40. Noțiuni; condiții	475
41. Viciile de consimțământ	476
§10. Obiectul și cauza contractului individual de muncă	478
42. Obiectul	478
43. Cauza.....	479
§11. Informarea persoanei care solicită angajarea sau a lucrătorilor.....	479
44. Obligatorietatea informării	479
45. Elementele informării care trebuie să intre în conținutul contractului individual de muncă	480
46. Realizarea informării	481
47. Consecințe ale neîndeplinirii obligației de informare	481
48. Obligația de informare în cazul raporturilor juridice neîntemeiate pe un contract individual de muncă	481
§12. Conținutul contractului individual de muncă	483

49. Partea legală și partea convențională	483
50. Clauze esențiale	483
50.1. Enumerare	483
51. Durata contractului	483
51.1. Contractul pe durată nedeterminată	483
51.2. Contractul pe durată determinată	484
51.3. Soluții jurisprudențiale	491
51.4. Felul muncii	493
51.5. Fișa postului	494
51.6. Locul muncii	496
51.7. Salariul	497
51.8. Condițiile de muncă	498
51.9 Timpul de muncă	499
52. Clauze specifice	500
52.1. Enumerare	500
52.2. Perioada de probă	500
52.3. Clauza privind formarea profesională	501
52.4. Suportarea de către angajator a asigurărilor medicale private, a contribuțiilor suplimentare la pensia facultativă sau la pensia ocupațională a salariatului, în condițiile legii, precum și acordarea din inițiativa angajatorului a oricăror alte drepturi atunci când acestea constituie avantaje în bani acordate sau plătite de angajator salariatului ca urmare a activității profesionale a acestuia, după caz	502
52.5. Clauza de neconcurență	505
52.6 Clauza de mobilitate	509
52.7 Clauza de confidențialitate	510
53. Clauze neprevăzute de lege	511
53.1 Justificare	511
53.2. Clauza de exclusivitate	512
53.3. Clauza de clientelă	512
53.4. Clauza de obiectiv	512
53.5. Clauze privind drepturile de proprietate intelectuală	513
53.6. Clauza de domiciliu	514
53.7. Clauza de folosință a unor bunuri	515
53.8. Clauza de conștiință	515
53.9. Clauza de moralitate	516
53.10. Clauza de stabilitate	516
53.11. Clauza de prelungire	517
53.12. Clauza de risc	517
53.13. Clauza de restricție a timpului liber	518
53.14. Clauza de delegare de atribuții	518
53.15. Clauza de indexare	519
53.16. Clauza de compensare	519
53.17. Clauza de informare	520
53.18. Clauza de rezervă	520
53.19. Clauza de monitorizare	520
54. Clauze abuzive	521
55. Acte adiționale	522
56. Interpretarea clauzelor contractului individual de muncă	522
§13. Forma și înregistrarea contractului individual de muncă	523
57. Forma scrisă	523
58. Formalitatea dublului exemplar	524

59. Registrul general de evidență a salariaților	524
59.1. Reglementare	524
59.2. Angajatorii obligați să înființeze și să completeze registrul general de evidență a salariaților	525
59.3. Delegarea și contractarea atribuțiilor privind registrul general de evidență a salariaților	525
59.4. Salariații care completează și transmit datele în registru	525
59.5. Întocmirea și completarea registrului	526
59.6. Transmiterea registrului	526
59.7. Dosarul personal al salariaților	527
59.8. Adeverințe și extrase din registru eliberate salariaților	528
§14. Puterea obligatorie a contractului	528
60. Obligativitatea contractului față de părți	528
61. Însemnătatea obligativității contractului individual de muncă	529
62. Excepția de neexecutare a contractului (<i>exceptio de non adimpleti contractus</i>)	529
63. Interpretarea contractului	529
CAPITOLUL XII. DREPTURI ȘI OBLIGAȚII ALE ANGAJATORILOR	531
§1. Preliminarii	531
1. Efectul imediat al contractului individual de muncă	531
2. Reglementarea generală	531
§2. Drepturi ale angajatorilor	531
3. Prevăzute de Codul muncii	531
4. Drepturi organizatorice	532
5. Regulamentul de organizare și funcționare	533
6. Regulamentul intern	533
6.1. Definiție	533
6.2. Regulamentul intern – izvor de drept	534
6.3. Consultarea la întocmirea regulamentului intern	534
6.4. Conținutul regulamentului intern	536
6.5. Aducerea regulamentului intern la cunoștința salariaților	546
6.6. Litigii	547
7. Normarea muncii	548
7.1. Noțiuni	548
7.2. Elaborarea normelor de muncă	548
8. Drepturi de dispoziție și control	550
9. Stabilirea obiectivelor de performanță individuală	550
10. Evaluarea activității profesionale potrivit Codului muncii	552
10.1. Criterii	552
10.2. Procedură	552
10.3. Contestații	553
10.4. Soluție jurisprudențială	553
11. Evaluarea performanțelor profesionale individuale ale personalului contractual din sectorul bugetar plătit din fonduri publice	554
11.1. Reglementare	554
11.2. Periodicitatea evaluării	554
11.3. Evaluatorul	554
11.4. Contrasemnatarul	555
11.5. Procedură	555
12. Evaluarea performanțelor profesionale ale personalului contractual din sistemul sanitar	556
12.1. Categoriile de personal supuse evaluării	556

12.2. Obiectivele evaluării.....	556
12.3. Procedura evaluării și autorul acesteia.....	557
12.4. Contestații.....	557
13. Evaluarea personalului profesionist operativ din cadrul serviciilor civile care asigură asistență publică medicală de urgență și ajutor calificat.....	557
13.1. Persoanele supuse evaluării.....	557
13.2. Dispoziții aplicabile evaluării.....	558
14. Evaluarea personalului silvic.....	558
14.1. Procedură.....	558
14.2. Contestații.....	558
15. Evaluarea funcționarilor publici.....	558
15.1. Reglementare.....	558
15.2. Reguli generale.....	559
15.3. Evaluarea înalților funcționari publici.....	559
15.4. Evaluarea funcționarilor publici de execuție și conducere.....	560
15.5. Evaluarea funcționarilor publici debutanți.....	562
16. Evaluarea polițiștilor.....	563
16.1. Procedură.....	563
16.2. Contestarea rezultatului evaluării.....	564
17. Evaluarea polițiștilor de penitenciare.....	564
17.1. Scopul, procedura și consecințele evaluării.....	564
17.2. Contestarea evaluării.....	565
18. Evaluarea profesională a judecătorilor și procurorilor.....	565
18.1. Reglementare.....	565
18.2. Periodicitatea evaluării.....	565
18.3. Comisiile de evaluare.....	565
18.4. Procedura de evaluare.....	566
18.5. Contestații.....	567
19. Evaluarea personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea.....	568
19.1. Reglementare.....	568
19.2. Procedură.....	568
19.3. Contestații.....	568
20. Evaluarea performanțelor profesionale ale personalului de probațiune.....	569
20.1. Reglementare.....	569
20.2. Procedură.....	569
20.3. Contestații.....	569
21. Monitorizarea salariaților în ceea ce privește utilizarea echipamentelor electronice la locul de muncă.....	569
§3. Obligații ale angajatorilor.....	571
22. Reglementare.....	571
22.1. Obligații prevăzute de Codul muncii.....	571
22.2. Obligații prevăzute de alte acte normative.....	572
23. Obligația de informare.....	572
23.1. Reglementarea Codului muncii.....	572
23.2. Dispoziții ale Legii dialogului social nr. 367/2022.....	573
23.3. Dispoziții ale Codului administrativ.....	574
23.4. Dispoziții ale Legii nr. 467/2006 privind stabilirea cadrului general de informare și consultare a angajaților.....	575
23.5. Alte reglementări privind obligația de informare și consultare a angajaților.....	576
24. Asigurarea în mod permanent a condițiilor tehnice și organizatorice avute în vedere la elaborarea normelor de muncă și condițiile corespunzătoare de muncă.....	577

24.1. Aspecte teoretice	577
24.2. Soluții jurisprudențiale.....	578
25. Obligația de a acorda salariaților toate drepturile ce decurg din lege, din contractul colectiv de muncă aplicabil și din contractele individuale de muncă	580
25.1. Aspecte teoretice	580
25.2. Soluții jurisprudențiale.....	580
26. Comunicarea periodică a situației economice și financiare a unității	581
27. Consultarea sindicatului sau, după caz, a reprezentanților salariaților în privința deciziilor care să afecteze substanțial drepturile și interesele acestora	582
28. Obligația angajatorului de a plăti toate contribuțiile și impozitele aflate în sarcina sa, precum și de a reține și a vira contribuțiile și impozitele datorate de salariați.....	582
29. Registrul general de evidență a salariaților	583
29.1. Reglementare	583
29.2. Persoanele însărcinate cu completarea și transmiterea datelor în registru	583
29.3. Conținutul registrului	583
29.4. <i>Transmiterea datelor</i>	584
29.5. Dosarul personal.....	585
29.6. Contravenții.....	585
30. Eliberarea documentelor care atestă calitatea de salariat	585
30.1. Aspecte teoretice	585
30.2. Soluții jurisprudențiale.....	586
31. Asigurarea confidențialității datelor cu caracter personal al salariaților.....	588
31.1. Reglementare	588
31.2. Definiții	589
31.3. Norme specifice activității angajatorului	589
31.4. Securitatea prelucrării datelor.....	591
31.5. Răspunderea în cazul încălcării normelor privind protecția datelor cu caracter personal	592
32. Obligații privind interzicerea discriminării și hărțurii în raporturile de muncă.....	592
32.1. Reglementarea generală	592
32.2. Reglementarea O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare	593
32.3. Reglementarea Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați	596
32.4. Soluții jurisprudențiale.....	598
33. Obligații privind protecția salariaților pe perioadele cu temperaturi extreme.....	607
34. Protecția salariaților în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acesteia.....	609
CAPITOLUL XIII. DREPTURI ȘI OBLIGAȚII ALE ANGAJAȚILOR.....	612
§1. Drepturi prevăzute de Codul muncii	612
1. Enumerare	612
2. Dreptul la salariu	612
2.1. Aspecte teoretice	612
2.2. Aspecte practice	613
3. Dreptul la repaus zilnic și săptămânal	614
4. Dreptul la concediu de odihnă anual	615
5. Dreptul la egalitate de șanse și tratament	615
6. Dreptul la demnitate.....	616
7. Dreptul la securitate și sănătate în muncă	617
8. Accesul la formare profesională	617

9. Dreptul a informare și consultare.....	618
10. Dreptul de a lua parte la determinarea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă.....	619
11. Dreptul la protecție în caz de concediere.....	619
12. Dreptul la negociere colectivă și individuală.....	619
13. Dreptul de a participa la acțiuni colective.....	619
14. Dreptul de a constitui sau de a adera la un sindicat.....	620
15. Dreptul de a solicita trecerea pe un post vacant care asigură condițiile mai favorabile dacă are o perioadă de probă încheiată și o vechime de cel puțin 6 luni la angajator.....	620
16. Interdicția renunțării salariaților la drepturile ce le sunt recunoscute de lege.....	620
16.1. Reguli generale.....	620
16.2. Soluții jurisprudențiale.....	621
§2. Drepturile personalului didactic.....	624
17. Drepturi ale personalului didactic preuniversitar.....	624
18. Drepturi ale personalului didactic din învățământul superior.....	625
§3. Drepturi ale funcționarilor publici.....	626
19. Enumerare.....	626
20. Dreptul la opinie.....	626
21. Dreptul la tratament egal.....	627
22. Dreptul la informare.....	627
23. Dreptul la asociere sindicală.....	627
24. Dreptul la grevă.....	628
25. Drepturile salariale și alte drepturi conexe.....	628
26. Dreptul la asigurarea uniformei.....	629
27. Drepturi privind timpul de lucru.....	629
28. Dreptul de a fi ales sau numit într-o funcție de autoritate sau demnitate publică.....	630
29. Dreptul la concediu.....	630
30. Dreptul la un mediu sănătos la locul de muncă.....	630
31. Dreptul la asistență medicală, proteze și medicamente.....	630
32. Dreptul la recunoașterea vechimii în muncă, în specialitate și în grad profesional.....	631
33. Dreptul la pensie și la alte drepturi sociale de stat.....	631
34. Drepturi ale membrilor familiei funcționarului public în situația decesului acestuia.....	632
35. Dreptul la protecția legii.....	632
36. Dreptul de a fi despăgubit pentru prejudiciile materiale suferite din culpa autorității sau instituției publice.....	632
37. Dreptul de a desfășura activități în sectorul public și în sectorul privat.....	633
§4. Drepturi ale judecătorilor și procurorilor.....	633
38. Justificarea reglementării.....	633
39. Dreptul la remunerare.....	633
40. Dreptul la asociere.....	634
41. Dreptul la protecție.....	634
42. Dreptul la concedii.....	635
43. Dreptul la locuință de serviciu etc. sau la decontarea contravalorii chiriei, precum și la transport.....	635
44. Dreptul la pensie.....	636
§5. Obligațiile angajaților prevăzute de Codul muncii și de alte acte normative.....	636
45. Enumerare.....	636
46. Obligația de a realiza norma de muncă sau, după caz, de a îndeplini atribuțiile ce îi revin conform fișei postului.....	636

47. Obligația de a respecta disciplina muncii	637
48. Obligația de a respecta prevederile cuprinse în regulamentul intern, în contractul colectiv de muncă aplicabil, precum și în contractul individual de muncă.....	637
49. Obligația de fidelitate față de angajator în executarea atribuțiilor de serviciu	638
49.1. Aspecte teoretice	638
49.2. Soluții jurisprudențiale.....	638
50. Obligația de a respecta <i>măsurile de securitate și sănătate a muncii în unitate</i>	639
51. Obligația de a respecta secretul de serviciu	640
52. Obligații prevăzute în alte acte normative	641
§6. Obligații ale personalului didactic	642
53. Obligații ale personalului didactic preuniversitar	642
54. Obligații ale personalului didactic din învățământul superior.....	643
§7. Îndatoriri ale funcționarilor publici	643
55. Preliminarii	643
56. Respectarea Constituției.....	644
57. Profesionalismul și imparțialitatea	644
58. Obligații în exercitarea dreptului la liberă exprimare	644
59. Asigurarea unui serviciu de calitate	645
60. Loialitatea față de autoritățile și instituțiile publice.....	645
61. Obligația de a informa autoritatea sau instituția publică cu privire la situația personală generatoare de acte juridice	646
62. Interdicții și limitări în ceea ce privește implicarea în activitatea politică.....	646
63. Obligația de îndeplinire a atribuțiilor	647
64. Păstrarea secretului de stat, secretului de serviciu și confidențialitatea	647
65. Interdicția de a accepta daruri sau alte avantaje	647
66. Utilizarea responsabilă a resurselor publice	648
67. Obligația de a rezolva, în termenele stabilite de către superiorii ierarhici, a lucrărilor și serviciilor repartizate	648
68. Interdicția utilizării funcțiilor publice în acțiunile publicitare pentru promovarea activităților comerciale, precum și în scop electoral	648
69. Limitarea participării la achiziții, concesiuni sau închirieri	648
70. Respectarea regimului juridic al conflictelor de interese și al incompatibilităților	649
71. Activitatea publică	649
72. Conduita în relațiile cu cetățenii.....	650
73. Conduita în relațiile internaționale	651
74. Obiectivitate și responsabilitate în luarea deciziilor	651
75. Obligația respectării regimului cu privire la sănătatea și securitatea în muncă.....	652
§8. Îndatoriri ale judecătorilor și procurorilor	652
76. Enumerare	652
77. Obligația referitoare la evaluarea psihologică	652
78. Datoria de a se abține de la orice acte sau fapte de natură să compromită demnitatea în profesie și în societate [art. 223 alin. (1)].....	653
79. Obligația de a rezolva lucrările la termen	653
80. Îndatorirea de a respecta secretul profesional	653
81. Obligația de a avea în timpul ședințelor de judecată ținuta vestimentară corespunzătoare (art. 225 din Legea nr. 303/2022)	654
82. Obligația de a prezenta declarația de avere și cea de interese (art. 226 din Legea nr. 303/2022)	654
83. Alte obligații ale judecătorilor și procurorilor	654

CAPITOLUL XIV. SALARIUL – CONTRAPRESTAȚIA MUNCII ANGAJAȚILOR	656
--	-----

§1. Clarificări conceptuale	656
-----------------------------------	-----

1. Noțiune.....	656
2. Caracterul alimentară al salariului	657
3. Nediscriminarea salarială	657
3.1. Aspecte teoretice	657
3.2. Soluții jurisprudențiale.....	662
§2. Categoriile de salarii	663
4. Salariul nominal și salariul real	663
5. Salariul de bază minim brut pe țară	664
5.1. Reglementare	664
5.2. Semnificație	665
5.3. Obligații ale angajatorului	666
§3. Conținutul salariului	666
6. Enumerare	666
7. Salariul de bază	667
8. Indemnizații.....	668
9. Sporuri	668
10. Alte adaosuri la salariul de bază.....	669
§4 Sistemul de salarizare	669
11. Noțiune.....	669
12. Principiile sistemului de salarizare.....	670
12.1. Enumerare	670
12.2. Negocierea salariilor	670
12.3. Prestabilirea salariilor personalului plătit din fonduri publice.....	671
12.4. Principiul egalității de tratament: la muncă egală, salariu egal.....	673
12.5. Diferențierea salariilor în raport de nivelul studiilor, funcția îndeplinită, cantitatea și calitatea muncii, condițiile de muncă.....	675
12.6. Confidențialitatea și transparența salariilor.....	675
§5. Salarizarea prin negociere	677
13. Sfera de cuprindere	677
14. Unele reguli privind negocierea	677
15. Formele de salarizare	677
16. Salariile de bază	678
17. Sporurile la salariul de bază	678
18. Adaosurile la salariului de bază.....	678
§6. Salarizarea personalului plătit din fonduri publice	679
19. Domeniul de aplicare	679
20. Principiile sistemului de salarizare.....	679
21. Criterii generale.....	680
22. Salariile de bază și gradațiile	680
23. Alte drepturi salariale	681
23.1. Indemnizația pentru titlul științific de doctor.....	681
23.2. Drepturile salariale pentru activitatea prestată în proiecte finanțate din fonduri europene.....	683
23.3. Drepturi salariale pentru gestionarea de proiecte finanțate din fonduri europene.....	684
23.4. Indemnizația de hrană	684
24. Sporuri	684
25. Limite și explicații cu privire la indemnizații, sporuri și alte adaosuri.....	686
26. Alte soluții jurisprudențiale	687
27. Salarizarea personalului din învățământ	692
28. Salarizarea personalului din unitățile sanitare, de asistență socială și de asistență medico-socială	693

29. Salarizarea altor categorii de personal	694
30. Soluționarea contestațiilor în temeiul dispozițiilor Legii nr. 153/2017	694
§7. Biletele de valoare	695
31.1. Reglementare	695
31.2. Tichetele de masă	695
31.3. Tichetele cadou	696
31.4. Tichete de creșă	696
31.5. Tichetele culturale.....	697
31.6. Vouchere de vacanță	697
31.7. Contravenții și sancțiuni.....	698
§8. Plata salariilor	698
32. Obligația angajatorului	698
33. Reținerile din salarii	699
34. Termene și modalitatea de plată a salariilor	700
35. Reguli privind plata salariilor	700
36. Cesiunea drepturilor salariale și contractul de credit bancar	702
§9. Protecția drepturilor salariaților în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acesteia.....	702
37. Reglementare	702
38. Comentarii și jurisprudență	703
39. Obligația de informare	704
§10. Fondul de garantare a creanțelor salariale.....	704
40. Reglementare	704
41. Creanțele salariale, constituirea, gestionarea și utilizarea Fondului.....	704
§11. Alte soluții jurisprudențiale	705
42. Importanță	705
43. Privind fixarea salariilor	706
44. Privind plata salariilor.....	707
45. Reguli procedurale	708
CAPITOLUL XV. TIMPUL DE MUNCĂ.....	709
§1. Aspecte prealabile	709
1. Noțiune	709
2. Reglementări europene privind timpul de muncă	711
3. Clarificările Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la noțiunea de „timp de lucru”	712
4. Distincția între timpul de muncă și timpul de odihnă potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene	714
5. Importanța timpului de muncă	716
6. Forme ale timpului de muncă	716
§2. Durata normală a timpului de muncă.....	716
7. Reglementare	716
8. Repartizarea uniformă a timpului de muncă	718
9. Repartizarea inegală a timpului de muncă	718
10. Programe individualizate de muncă	719
11. Munca în schimburi (în ture).....	720
12. Munca de noapte	720
13. Evidența orelor de muncă.....	722
14. Soluții jurisprudențiale.....	722
§3. Durata redusă a timpului de muncă.....	725
15. Justificare	725
16. Timpul de muncă al tinerilor în vârstă de 18 ani.....	725

17. Timpul de muncă în cazul angajaților care lucrează în condiții deosebite și speciale	726
18. Timpul de muncă în cazul angajatei gravide și celor care alăptează	727
19. Munca în perioadele cu temperaturi extreme	727
20. Reducerea programului de la 5 zile la 4 zile pe săptămână	728
21. Reducerea temporară a timpului de muncă determinată de instituirea stării de urgență/alertă/asediu	728
22. Timpul de muncă al personalului medical din unitățile sanitare publice	729
23. Timpul de muncă al angajaților care au suferit accidente de muncă sau boli profesionale	730
24. Munca cu timp parțial	730
§4. Munca suplimentară	733
25. Reglementarea comună	733
26. Reglementarea muncii suplimentare prin alte acte normative	735
27. Acordul salariatului – condiție de efectuare a muncii suplimentare	735
28. Compensarea muncii suplimentare	736
29. Alte soluții jurisprudențiale	738
§5. Particularități ale timpului de muncă în cazul unor categorii de personal	742
30. Timpul de muncă al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier	742
30.1. Reglementare	742
30.2. Semnificația termenilor și expresiilor potrivit H.G. nr. 38/2008	742
30.3. Organizarea timpului de muncă	744
30.4. Obligații ale angajatorilor și ale lucrătorilor independenți	744
31. Timpul de muncă al personalului aeronautic civil	745
31.1. Categoriile de personal	745
31.2. Semnificația unor termeni	745
31.3. Limite ale perioadei de serviciu pentru zbor	745
31.4. Limite cumulative privind perioada de serviciu pentru zbor și perioada de serviciu	747
31.5. Perioada de serviciu pentru zbor extinsă	747
32. Timpul de muncă al lucrătorilor mobili care prestează servicii de interoperabilitate transfrontalieră în sectorul feroviar	748
32.1. Reglementare	748
32.2. Definiții ale termenilor și expresiilor utilizate de legiuitor	748
32.3. Durata timpului de conducere	749
33. Timpul de muncă al asistenților maternali și al asistenților persoanelor cu handicap	749
33.1. Asistenții maternali profesioniști – categorie distinctă de lucrători	749
33.2. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție (recurs în interesul legii) nr. 25/2018	750
33.3. Specificul timpului de muncă și de odihnă al asistenților maternali profesioniști	750
33.4. Timpul de muncă al asistenților personali ai persoanelor cu handicap	750
CAPITOLUL XVI. TIMPUL DE ODIHNĂ	752
§1. Aspecte generale	752
1. Noțiunea de timp de odihnă	752
2. Reglementarea națională	752
3. Situația H.G. nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit din unitățile bugetare	753

4. Reglementarea unională a timpului de odihnă	755
5. Distincția între timpul de muncă și timpul de odihnă potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene	755
§2. Repaosuri periodice	757
6. Noțiuni. Forme	757
7. Pauza de masă	758
8. Pauze de alăptare	759
9. Repausul zilnic	759
10. Repausul săptămânal	760
11. Sărbătorile legale	764
11.1. Reglementare	764
11.2. Comentarii	764
12. Soluții jurisprudențiale	770
§3. Particularități ale timpului de odihnă în cazul unor categorii de personal	774
13. Particularități ale timpului de odihnă în cazul persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier	774
14. Particularități ale timpului de odihnă în cazul personalului aeronautic civil	774
15. Particularități ale timpului de odihnă în cazul lucrătorilor mobili care prestează servicii de interoperabilitate transfrontalieră în sectorul feroviar	775
§4. Reglementarea comună a concediului de odihnă	776
16. Concediul de odihnă – drept al angajaților	776
17. Durata concediului (principal) de odihnă	776
18. Concediul suplimentar de odihnă	777
19. Condițiile dobândirii și exercitării dreptului la concediu de odihnă	777
20. Programarea concediului de muncă	778
21. Indemnizația de concediu	779
22. Efectuarea concediului	781
23. Întreruperea efectuării concediului de odihnă	782
24. Compensarea în bani a concediului de odihnă	782
25. Apărarea dreptului la concediul de odihnă	783
26. Soluții jurisprudențiale	784
§4. Concediul de odihnă al personalului didactic	789
27. Durata concediului	789
28. Programarea și efectuarea concediilor de odihnă	789
29. Indemnizația de concediu	789
30. Întreruperea concediului de odihnă	790
31. Soluții jurisprudențiale	790
§5. Concediul de odihnă potrivit H.G. nr. 442/1992 privind concediul de odihnă al ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor în activitate din forțele armate	792
32. Durata concediului de odihnă (principal)	792
33. Concediul suplimentar	792
§6. Concediul de odihnă potrivit H.G. nr. 1578/2002 privind condițiile în baza cărora polițistul are dreptul la concedii de odihnă, concedii de studii și învoiri plătite, concedii fără plată, bilete de odihnă, tratament și recuperare	792
34. Concediul de odihnă principal	792
35. Concediul de odihnă suplimentar	793
36. Programarea, reprogramarea și amânarea concediilor	793
37. Efectuarea concediului de odihnă	794
38. Întreruperea concediului de odihnă	794
§7. Concediul de odihnă al polițiștilor de penitenciare	794
40. Reglementare	794
41. Efectuarea concediului de odihnă	795

42. Programarea concediului de odihnă	795
43. Întreruperea concediului de odihnă	796
44. Drepturile bănești aferente concediului	796
45. Concediul de odihnă suplimentar	796
§ 8. Concediul de odihnă al judecătorilor și procurorilor.....	797
46. Reglementare	797
47. Durata concediului	797
48. Programarea concediilor.....	797
49. Efectuarea concediului	797
50. Indemnizația și prima de concediu	798
51. Compensarea în bani a concediului de odihnă	798
§9. Concediul de odihnă al personalului auxiliar de specialitate și personalului conex al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea	798
52. Reglementare	798
53. Durata concediului	799
54. Programarea concediilor.....	799
55. Efectuarea concediului	799
56. Indemnizația de concediu	799
57. Compensarea în bani a concediului de odihnă neefectuat	800
§10. Particularități ale concediului de odihnă în cazul asistenților maternali profesioniști și al asistenților personali ai persoanelor cu handicap.....	800
58. Particularități în cazul asistenților maternali profesioniști	800
59. Particularități ale concediului de odihnă în cazul asistenților personali ai persoanelor cu handicap sau ai asistenților personali profesioniști	801
60. Soluții jurisprudențiale.....	801
§11. Alte zile libere	804
61. Situații	804
62. Ziua liberă pentru îngrijirea sănătății copilului	805
63. Ziua liberă a donatorilor de sânge	805
64. Ziua liberă pentru angajații care se vaccinează împotriva COVID-19.....	805
CAPITOLUL XVII. SECURITATEA ȘI SĂNĂTATEA ÎN MUNCĂ.....	807
§1. Preliminarii	807
1. Noțiuni.....	807
2. Domeniul de aplicare	807
Legea nr. 319/2006 se aplică în toate sectoarele de activitate, atât publice, cât și private, angajatorilor, lucrătorilor și reprezentanților acestora (art. 3).	807
§2. Reglementarea securității și sănătății în muncă	808
3. Reglementarea națională.....	808
4. Reglementarea internațională și europeană.....	811
§3. Principii ale sănătății și securității în muncă	813
5. Enumerare	813
6. Securitatea și sănătatea în muncă – problemă de interes general	813
7. Legătura indisolubilă dintre dreptul la muncă și securitatea și sănătatea în muncă	813
8. Integrarea securității și sănătății în procesul de muncă.....	813
9. Caracterul preventiv al asigurării securității și sănătății în muncă	814
§4. Obligații ale angajatorilor	814
10. Obligații prevăzute de Codul muncii	814
11. Obligații generale prevăzute de Legea nr. 319/2006	815
12. Obligații privind serviciile de prevenire și protecție	816
13. Obligații referitoare la primul ajutor, stingerea incendiilor și evacuarea lucrătorilor.....	817
14. Alte obligații instituite de Legea nr. 319/2006	817

15. Instruirea lucrătorilor	819
16. Informarea lucrătorilor.....	820
17. Consultarea și participarea lucrătorilor	820
18. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 971/2006 privind cerințele minime pentru semnalizarea de securitate și/sau de sănătate la locul de muncă.....	821
19. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1028/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare	821
20. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1048/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru lucrători a echipamentelor individuale de protecție la locul de muncă.....	822
21. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1146/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru utilizarea în muncă de către lucrători a echipamentelor de muncă	823
22. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1049/2006 privind cerințele minime pentru asigurarea securității și sănătății lucrătorilor din industria extractivă de suprafață sau subteran	824
23. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1050/2006 privind cerințele minime pentru asigurarea securității și sănătății lucrătorilor din industria extractivă de foraj	824
24. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1051/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru manipularea manuală a maselor care prezintă riscuri pentru lucrători, în special de afecțiuni dorsolombare	825
25. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1058/2006 privind cerințele minime pentru îmbunătățirea securității și sănătății lucrătorilor care pot fi expuși unui potențial risc datorat atmosferelor explozive	826
26. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1091/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru locul de muncă	827
27. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1135/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate la bordul navelor de pescuit.....	827
28. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1136/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de câmpuri electromagnetice.....	828
29. Obligațiile angajatorului conform H.G. nr. 1218/2006 privind stabilirea cerințelor minime de securitate și sănătate pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de prezența agenților chimici.....	829
30. Protecția tinerilor și a minorilor	830
§5. Protecția sănătății și securității lucrătorilor față de riscurile datorate expunerii la azbest.....	833
31. Reglementare	833
32. Notificarea inspectoratului teritorial de muncă.....	833
33. Informarea și instruirea lucrătorilor	834
34. Reducerea expunerii lucrătorilor la azbest	834
35. Reducerea sau evitarea riscurilor.....	834
36. Supravegherea sănătății lucrătorilor	835
§6. Cerințe minime de securitate și sănătate pentru șantierele temporare sau mobile.....	835
37. Reglementare. Definiții	835
38. Planul de securitate și sănătate.....	836
39. Planul propriu.....	837
40. Registrul de coordonare	837
41. Coordonatorul în materie de securitate și sănătate pe durata elaborării proiectului lucrării și atribuțiile sale	838

42. Coordonatorul în materie de securitate și sănătate pe durata realizării lucrării	838
43. Obligațiile angajatorilor	839
44. Obligațiile lucrătorilor independenți	840
45. Informarea, consultarea și participarea lucrătorilor	840
§7. Cerințe minime de securitate și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscurile generate de zgomot	840
46. Reglementare	840
47. Enumerarea obligațiilor angajatorilor	841
48. Determinarea și evaluarea riscurilor la zgomot	841
49. Reducerea expunerii la zgomot	841
50. Protecția individuală a lucrătorilor	842
51. Informarea și formarea lucrătorilor	842
52. Supravegherea sănătății lucrătorilor	842
§8. Protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenții biologici în muncă	843
53. Reglementare. Definiții	843
54. Enumerarea obligațiilor angajatorului	843
55. Identificarea și evaluarea riscurilor	843
56. Înlocuirea și reducerea riscurilor	844
57. Informarea autorității competente	844
58. Igiena și protecția individuală	845
59. Informarea și consultarea lucrătorilor	845
60. Lista lucrătorilor expuși și notificarea activităților care implică agenți biologici	846
§9. Cerințele minime de securitate și sănătate pentru protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți cancerigeni sau mutageni la locul de muncă	846
61. Reglementare. Definiții	846
62. Enumerarea obligațiilor angajatorului	846
63. Prevenirea și reducerea expunerii la agenții cancerigeni sau mutageni la locul de muncă	847
64. Informarea autorităților competente	848
65. Măsuri de igienă și protecție individuală	848
66. Informarea, instruirea, consultarea și participarea lucrătorilor	848
67. Supravegherea medicală	849
§10. Structuri cu atribuții în domeniul securității și sănătății în muncă organizate la nivelul angajatorilor	849
68. Comitetul de securitate și sănătate în muncă	849
69. Serviciul de medicină a muncii	851
§11. Obligații ale lucrătorilor și atribuții ale sindicatelor	852
70. Obligații ale lucrătorilor	852
71. Atribuții ale sindicatelor	853
§12. Evenimente	854
72. Definiție	854
73. Accidentul de muncă	854
74. Bolile profesionale	856
75. Comunicarea evenimentelor	856
76. Cercetarea evenimentelor	857
77. Soluții jurisprudențiale	857
§13. Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale	858
78. Reglementare	858
79. Asigurații	858
80. Raporturile de asigurare	859
81. Contribuția de asigurare	859

82. Prestațiile de asigurare	860
§14. Răspunderea juridică în cazul nerespectării normelor privind securitatea și sănătatea în muncă	861
83. Forme.....	861
84. Răspunderea penală	861
84.1. Reglementare	861
84.2. Soluții jurisprudențiale.....	862
85. Răspunderea contravențională.....	863
85.1. Reglementare	863
85.2. Soluții jurisprudențiale.....	865
86. Răspunderea disciplinară	866
86.1. Persoanele răspunzătoare.....	866
86.2. Soluții jurisprudențiale.....	866
87. Răspunderea patrimonială.....	866
87.1. Specific	866
87.2. Soluții jurisprudențiale.....	867
CAPITOLUL XVIII. MODIFICAREA RAPORTURILOR DE MUNCĂ.....	869
§ 1. Modificarea contractului individual de muncă.....	869
1. Reguli.....	869
2. Elementele supuse modificării	871
3. Durata contractului.....	871
4. Locul muncii	871
5. Felul muncii.....	871
6. Condițiile de muncă	871
7. Salariul	872
8. Timpul de muncă	872
9. Timpul de odihnă	872
10. Delegarea	872
10.1. Caracterizare	872
10.2. Perioada delegării.....	873
10.3. Drepturile salariatului delegat	874
10.4. Soluții jurisprudențiale.....	874
11. Detașarea	877
11.1. Caracterizare	877
11.2. Detașarea transnațională.....	877
11.3. Perioada detașării.....	880
11.4. Obligativitatea detașării	880
11.5. Drepturile salariatului detașat	880
11.6. Soluții jurisprudențiale.....	882
12. Modificarea contractului individual de muncă în alte situații.....	883
13. Soluții jurisprudențiale.....	884
§ 2. Modificarea raporturilor de muncă ale personalului contractual din autoritățile și instituțiile publice.....	886
14. Aspecte generale	886
15. Promovarea	886
16. Soluții jurisprudențiale.....	887
§ 3. Mobilitatea personalului didactic din învățământul preuniversitar	896
17. Restrângerea de activitate.....	896
17.1. Definiție	896
17.2. Modalități.....	896
18. Detașarea	897

§ 4. Modificarea raporturilor de muncă ale personalului silvic.....	897
19. Reglementare	897
20. Detașarea	897
21. Transferul.....	898
§ 5. Modificarea raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici.....	898
22. Modalități.....	898
23. Mobilitatea înalților funcționari publici	899
24. Delegarea	899
25. Detașarea	899
26. Transferul.....	900
27. Mutarea.....	901
28. Exerțitarea cu caracter temporar a unei funcții de conducere	902
29. Promovarea	902
29.1. Modalități.....	902
29.2. Promovarea în grad profesional	902
29.3. Promovarea în clasă.....	903
29.4. Promovarea în funcția publică de conducere și în funcția publică din categoria înalților funcționari publici.....	903
§ 5. Modificarea raporturilor de serviciu ale polițiștilor.....	904
30. Reglementare	904
31. Delegarea	906
32. Detașarea	906
33. Dispoziții comune privind delegarea și detașarea	906
34. Împuternicirea	907
35. Transferul.....	907
36. Mutarea.....	907
37. Punerea la dispoziție	907
§ 7. Modificarea raporturilor de serviciu ale polițiștilor de penitenciare.....	908
38. Regula generală. Excepții.....	908
39. Delegarea	908
40. Detașarea	908
41. Schimbarea din funcție	909
42. Revocarea din funcția de conducere	909
43. Punerea la dispoziție	909
§ 8. Modificarea raporturilor de muncă ale judecătorilor și procurorilor	909
44. Modalități.....	909
45. Delegarea	909
46. Detașarea	910
47. Transferul.....	911
48. Promovarea judecătorilor la tribunale, tribunale specializate, curți de apel și parchete de pe lângă acestea, precum și la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție	912
49. Numirea în funcțiile de conducere din cadrul judecătorilor, tribunalelor, tribunalelor specializate, curților de apel și parchetelor de pe lângă acestea	913
50. Promovarea în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție	914
§ 9. Modificarea raporturilor de muncă ale personalului auxiliar de specialitatea instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și ale personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice	915
51. Reglementare	915
52. Delegarea	915
53. Detașarea	916
54. Transferul.....	916

§ 10. Modificarea raporturilor de muncă ale personalului de probațiune	916
55. Reglementare	916
55. Delegarea	916
56. Detașarea	917
57. Transferul.....	917
CAPITOLUL XIX. SUSPENDAREA RAPORTURILOR DE MUNCĂ.....	918
§1. Suspendarea potrivit Codului muncii	918
1. Noțiune.....	918
2. Suspendarea de drept	918
2.1. Situații	918
2.2. Concediul de maternitate	919
2.3. Concediul de risc maternal	919
2.4. Concediul pentru incapacitate de muncă	920
2.5. Carantina	922
2.6. Exercitarea unor funcții în cadrul autorității executive, legislative ori judecătorești pe toată durata mandatului	924
2.7. Îndeplinirea unei funcții de conducere salarizate în sindicate	925
2.8. Forța majoră.....	925
2.9. Arestarea preventivă a salariatului	926
2.10. Expirarea perioadei pentru care au fost emise avizele, autorizațiile ori atestatele necesare pentru exercitarea profesiei.....	926
2.11. Soluții jurisprudențiale.....	926
2.12. Alte cazuri de suspendare de drept a contractului individual de muncă	930
3. Suspendarea din inițiativa salariaților	930
3.1. Situații	930
3.2. Concediul pentru creșterea copilului în vârstă de până la 2 ani sau, în cazul copilului cu handicap, până la împlinirea vârstei de 3 ani	930
3.3. Concediul și indemnizația pentru îngrijirea copilului bolnav	932
3.4. Concediul paternal.....	933
3.5. Concediul pentru formare profesională	934
3.6. Exercitarea unei funcții electivă în cadrul organismelor profesionale.....	935
3.7. Participarea la grevă.....	935
3.8. Concediul de acomodare.....	935
3.9. Desfășurarea activității de asistent maternal și de asistent personal.....	936
3.10. Absențele nemotivate	937
3.11. Concediul de îngrijitor	938
3.12. Suspendarea contractului individual de muncă pentru supravegherea copiilor.....	939
3.13. Soluții jurisprudențiale.....	940
4. Suspendarea din inițiativa angajatorului	942
4.1. Situații	942
4.2. Suspendarea în cazul în care organele judiciare au dispus trimiterea în judecată a salariatului pentru fapte incompatibile cu funcția deținută	943
4.3. Suspendarea contractului în cazul întreruperii sau reducerii temporare a activității	943
4.4. Suspendarea contractului individual de muncă în cazul în care împotriva salariatului s-a luat măsura controlului judiciar	944
4.5. Durata detașării.....	945
4.6. Suspendarea de către autoritățile competente a avizelor, autorizațiilor sau atestatelor necesare pentru exercitarea profesiilor	945

4.7. Suspendarea temporară a activității angajatorului și/sau reducerii acesteia ca urmare a decretării stării de asediu sau a stării de urgență.....	946
4.8. Soluții jurisprudențiale.....	946
5. Suspendarea prin acordul părților.....	950
5.1. Cazuri.....	950
5.2. Concediul fără plată pentru studii.....	950
5.3. Concediul pentru rezolvarea unor interese personale.....	951
6. Soluții jurisprudențiale.....	951
§2. Suspendarea raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici.....	952
7. Noțiuni.....	952
8. Cazuri.....	952
9. Suspendarea de drept.....	952
10. Suspendarea la inițiativa funcționarului public.....	953
11. Suspendarea prin acordul părților.....	954
§3. Suspendarea raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici parlamentari.....	954
12. Suspendarea de drept.....	954
13. Suspendarea la inițiativa funcționarului public parlamentar.....	954
§4. Suspendarea raporturilor de serviciu ale polițiștilor.....	955
14. Suspendarea de drept.....	955
15. Suspendarea la inițiativa polițistului.....	956
§5. Suspendarea din funcție a polițiștilor de penitenciare.....	958
16. Situații.....	958
17. Suspendarea de drept.....	958
18. Suspendarea prin acordul părților.....	958
19. Situații speciale de suspendare.....	959
19.1. Suspendarea din funcție în cazul arestării preventive și a arestului la domiciliu.....	959
19.2. Suspendarea din funcție atunci când polițistul de penitenciare suferă de o boală psihică.....	960
§ 6. Suspendarea raporturilor de muncă ale militarilor.....	960
20. Suspendarea potrivit dispozițiilor Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare.....	960
21. Suspendarea raporturilor de muncă ale soldaților și gradaților profesioniști.....	961
§ 7. Suspendarea din funcție a judecătorilor și procurorilor.....	961
22. Reglementare.....	961
23. Comentarii.....	962
24. Suspendarea din funcție pentru alte afecțiuni.....	964
§ 8. Suspendarea din funcție a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, precum și a personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice.....	965
25. Reglementare.....	965
26. Aspecte procedurale.....	965
27. Contestații.....	965
§ 9. Suspendarea raporturilor de muncă ale personalului de probațiune.....	965
28. Reglementare.....	965
29. Comentarii.....	966
30. Aspecte procedurale.....	966

PARTEA A PATRA. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ.....

CAPITOLUL XX. RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ.....	969
§1 Definiția și trăsăturile răspunderii disciplinare.....	969
1. Definiție.....	969

2. Trăsături generale.....	969
3. Trăsături specifice.....	970
§ 2. Abaterea disciplinară	970
4. Definiții	970
5. Elemente constitutive ale abaterii disciplinare.....	971
6. Obiectul abaterii disciplinare.....	971
7. Latura obiectivă.....	972
8. Abateri disciplinare instituite de lege	975
8.1. Justificare.....	975
8.2. Abateri disciplinare prevăzute de Legea învățământului preuniversitar	975
8.3. Abaterile disciplinare reglementate de Codul administrativ.....	975
8.4. Abaterile disciplinare reglementate de Legea nr. 7/2006	976
8.5. Abaterile disciplinare reglementate de Legea nr. 360/2002	976
8.6. Abaterile disciplinare reglementate de Legea nr. 145/2019	977
8.7. Abaterile disciplinare prevăzute de Regulamentul disciplinei militare	977
8.8. Abaterile disciplinare reglementate de Legea nr. 303/2022	978
8.9. Abaterile disciplinare reglementate de Legea nr. 567/2004	980
8.10. Abaterile disciplinare reglementate de Legea nr. 123/2006	981
9. Subiectul abaterii disciplinare	981
10. Latura subiectivă (vinovăția).....	982
11. Soluții jurisprudențiale.....	983
§3. Sancțiunile disciplinare	992
12. Noțiuni.....	992
13. Sancțiunile disciplinare reglementate de Codul muncii	993
13.1. Enumerare	993
13.2. Avertismentul scris.....	993
13.3. Retrogradarea din funcție, cu acordarea salariului corespunzător funcției în care s-a dispus retrogradarea, pentru o perioadă ce nu poate depăși 60 de zile.....	993
13.4. Reducerea salariului de bază pe o durată de 1-3 luni cu 5-10%.....	994
13.5. Reducerea salariului de bază și/sau, după caz, a indemnizației de conducere, pe o perioadă de 1-3 luni, cu 5-10%.....	995
13.6. Desfacerea disciplinară a contractului individual de muncă.....	995
13.7. Alte soluții jurisprudențiale	995
14. Sancțiunile disciplinare aplicabile personalului didactic din învățământul preuniversitar	998
15. Sancțiunile disciplinare aplicabile personalului din învățământul superior	998
16. Sancțiunile disciplinare aplicabile personalului silvic.....	999
17. Sancțiuni disciplinare aplicabile funcționarilor publici.....	999
18. Sancțiuni disciplinare aplicabile funcționarilor publici parlamentari.....	999
19. Sancțiuni disciplinare aplicabile polițiștilor.....	1000
20. Sancțiuni disciplinare aplicabile polițiștilor de penitenciare	1001
21. Sancțiunile disciplinare aplicabile militarilor.....	1001
22. Sancțiuni disciplinare aplicabile judecătorilor și procurorilor	1002
23. Sancțiuni disciplinare aplicabile personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice	1003
24. Sancțiuni aplicabile personalului de probațiune	1003
§4. Procedura sancționării disciplinare	1004
25. Procedura comună	1004
25.1. Reglementare	1004
25.2. Organele competente să aplice sancțiunile disciplinare.....	1004

25.3. Cercetarea abaterii disciplinare	1005
25.4. Alte soluții jurisprudențiale	1009
25.5. Individualizarea și aplicarea sancțiunii	1011
25.6. Alte soluții jurisprudențiale	1013
25.7. Termenele de aplicare a sancțiunii disciplinare	1015
25.8. Alte soluții jurisprudențiale	1016
25.9. Decizia de sancționare	1019
25.10. Alte soluții jurisprudențiale	1024
26. Proceduri speciale	1030
26.1. Procedura în cazul funcționarilor publici	1030
26.2 Procedura în cazul funcționarilor publici parlamentari	1034
26.3. Procedura în cazul polițiștilor	1035
26.4. Procedura disciplinară în cazul polițiștilor de penitenciare	1039
26.5. Procedura disciplinară în cazul militarilor	1039
26.6. Procedura sancționării disciplinare a judecătorilor și procurorilor	1042
26.7. Procedura disciplinară în cazul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice	1044
26.8. Procedura disciplinară în cazul personalului de specialitate criminalistică și a personalului care ocupă funcții auxiliare de specialitate criminalistică	1044
26.9. Procedura disciplinară în cazul personalului de probațiune	1045
§ 5. Căi de atac împotriva sancționării disciplinare	1046
27. Căi de atac potrivit dreptului comun al muncii	1046
28. Căi de atac potrivit Legii nr. 195/2020 privind statutul personalului feroviar	1046
29. Căi de atac potrivit Codului administrativ	1047
30. Căile de atac potrivit Legii nr. 7/2006 privind statutul funcționarului public parlamentar	1047
31. Căi de atac potrivit Legii nr. 360/2002 privind Statutul polițistului	1047
32. Căi de atac potrivit Regulamentului disciplinei militare	1047
33. Căi de atac împotriva sancționării disciplinare a judecătorilor și procurorilor	1048
34. Căi de atac potrivit Legii nr. 123/2006 privind statutul personalului de probațiune	1048
§6. Radierea sancțiunilor disciplinare	1049
35. Radierea potrivit Codului muncii	1049
36. Radierea sancțiunilor disciplinare aplicate funcționarilor publici	1050
37. Radierea sancțiunilor disciplinare aplicate funcționarilor publici parlamentari	1050
38. Radierea sancțiunilor disciplinare aplicate polițiștilor	1051
39. Radierea sancțiunilor disciplinare aplicate polițiștilor de penitenciare	1051
40. Anularea și radierea sancțiunilor disciplinare aplicate militarilor	1051
41. Radierea sancțiunilor disciplinare aplicate judecătorilor și procurorilor	1052
CAPITOLUL XXI. RĂSPUNDEREA PENTRU DAUNE	1053
§1. Aspecte introductive	1053
1. Noțiuni	1053
2. Răspunderea pentru daune – răspundere reparatorie	1053
§2. Persoane responsabile	1053
3. Enumerare	1053
4. Angajații	1054
Potrivit art. 1 pct. 5 din Legea dialogului social nr. 367/2022	1054
Din textele precizate rezultă că termenul de angajat/lucrător se referă și la funcționarii publici (civili și militari), judecători, procurori și demnitari	1054
5. Angajatorii	1054

Art. 1 pct. 10 din Legea nr. 367/2022 definește <i>angajatorul</i> astfel: <i>persoana fizică, persoana juridică sau persoana fizică autorizată care angajează forță de muncă pe bază de contract individual de muncă ori raport de serviciu.</i>	1054
§3. Formele răspunderii pentru daune	1054
6. Enumerare	1054
7. Răspunderea patrimonială – răspundere civil contractuală	1055
8. Răspunderea civilă	1055
8.1. Reglementare	1055
8.2. Răspunderea civilă a funcționarilor publici	1056
8.3. Răspunderea judecătorilor și procurorilor	1057
9. Răspunderea materială	1057
10. Răspunderea pentru daune morale	1058
10.1. Noțiune	1058
10.2. Reglementare	1059
10.3. Decizii ale Curții Constituționale	1060
10.4. Răspund salariații pentru daune morale?	1060
10.5. Soluții jurisprudențiale	1061
§ 4. Varietăți ale răspunderi pentru daune	1067
11. Răspunderea pentru daune – răspundere personală	1067
12. Răspunderea conjunctă	1067
13. Răspunderea subsidiară	1068
14. Răspunderea solidară	1070
§ 5. Condițiile răspunderii pentru daune	1071
15. Enumerare	1071
16. Prejudiciul	1072
16.1. Noțiune	1072
16.2. Clasificare	1072
16.3. Certitudinea prejudiciului	1073
16.4. Caracterul direct al prejudiciului	1074
16.5. Caracterul personal al prejudiciului	1075
16.6. Evaluarea prejudiciului	1075
17. Fapta ilicită	1077
17.1. Noțiune	1077
17.2. Caracterul personal al faptei ilicite	1077
17.3. Fapte ilicite ale militarilor și ale personalului asimilat acestora	1079
18. Cauze care înlătură caracterul ilicit al faptei	1080
18.1. Reglementare	1080
18.2. Executarea ordinului de serviciu	1081
18.3. Starea de necesitate	1082
18.4. Riscul normal al serviciului	1083
18.5. Forța majoră și cazul fortuit	1086
19. Raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu	1087
20. Vinovăția	1087
20.1. Reglementare. Conținut	1087
20.2. Formele vinovăției	1087
§6. Obligația de restituire	1090
21. Reglementare	1090
22. Obligația de restituire și plata nedatorată	1091
23. Specificul obligației de restituire	1092
24. Conținutul obligației de restituire	1094
24.1. Reglementarea Codului muncii	1094
24.2. Reglementarea Codului administrativ	1098

24.3. Obligația de restituire în cazul polițiștilor	1099
24.4. Obligația de restituire potrivit O.G. nr. 121/1998	1099
§7. Procedura de stabilire a daunelor produse angajatorilor	1100
25. Procedura potrivit dreptului comun al muncii	1100
25.1. Reglementare	1100
25.2. Învoiala părților	1100
25.3. Acțiunea în justiție	1102
26. Procedura de stabilire a pagubelor în cazul funcționarilor publici	1103
26.1. Reglementare	1103
26.2. Termene	1103
26.3. Ordinul/dispoziția de imputare	1103
26.4. Angajamentul de plată	1104
26.5. Căi de atac	1104
27. Procedura de stabilire a daunelor în cazul polițiștilor de penitenciare	1105
27.1. Cercetarea administrativă	1105
27.2. Hotărârea conducătorului instituției, după caz, al conducătorului ierarhic superior	1105
27.3. Căi de atac	1105
27.4. Angajamentul de plată	1105
28. Procedura de stabilire a daunelor potrivit O.G. nr. 121/1998 privind răspunderea materială a militarilor	1106
28.1. Reglementare	1106
28.2. Categoriile de pagube	1106
28.3. Pagube care nu atrag răspunderea materială	1107
28.4. Cercetarea administrativă	1108
28.5. Consecințe ale Deciziei Curții Constituționale nr. 649/2022 cu privire la stabilirea răspunderii materiale a militarilor	1110
29. Procedura răspunderii civile a judecătorilor și procurorilor pentru erori judiciare	1112
29.1. Reglementarea constituțională	1112
29.2. Răspunderea civilă întemeiată pe dispozițiile Codului de procedură penală	1113
29.3. Răspunderea civilă întemeiată pe dispozițiile Legii nr. 303/2022	1114
§.8 Răspunderea pentru daune a angajatorilor	1115
30. Reglementarea comună	1115
31. Reglementarea Codului administrativ	1116
32. Condițiile generale ale răspunderii angajatorilor	1116
32.1. Enumerare	1116
32.2. Categoriile de fapte ale angajatorului generatoare de prejudicii	1117
33. Procedura recuperării daunelor de la angajator	1123
33.1. Modalități	1123
33.2. Învoiala părților potrivit Codului muncii	1123
33.3. Plângerea salariatului adresată instanței competente	1123
33.4. Învoiala în cazul funcționarilor publici	1123
33.5. Sesizarea instanței de contencios administrativ	1124
34. Acțiunea în regres a angajatorului	1124
34.1. Reglementare. Specific	1124
34.2. Soluții jurisprudențiale	1125
CAPITOLUL XXII. RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ	1127
§1. Introducere în problematica răspunderii contravenționale	1127
1. Răspunderea contravențională – formă a răspunderii juridice	1127
2. Contravenția – temeiul răspunderii contravenționale	1127

2.1. Definiție	1127
2.2. Trăsături.....	1128
2.3. Obiectul contravenției	1129
2.4. Subiecții contravenției.....	1130
3. Sancțiunile contravenționale.....	1130
3.1. Definiție	1130
3.2. Reglementare	1130
§2. Contravenții reglementate de Codul muncii.....	1131
4. Nerespectarea dispozițiilor privind garantarea în plată a salariului minim brut pe țară [art. 260 alin. (1) lit. a)].....	1131
5. Încălcarea de către angajator a prevederilor art. 34 alin. (5) C. mun. [art. 260 alin. (1) lit. b)]	1131
6. Împiedicarea sau obligarea, prin amenințări ori violențe, a unui salariat sau unui grup de salariați să participe la grevă ori să muncească în timpul grevei [art. 260 alin. (1) lit. c)]	1131
7. Stipularea în contractul individual de muncă a unor clauze contrare dispozițiilor legale [art. 260 alin. (1) lit. d)]	1132
8. Primirea la muncă a unuia sau mai multor persoane fără încheierea contractului individual de muncă, potrivit art. 16 alin. (1) [art. 260 alin. (1) lit. e)].....	1132
9. Primirea la muncă a unuia sau mai multor persoane fără transmiterea elementelor contractului individual de muncă în registrul general de evidență a salariaților cel târziu în ziua anterioară începerii activității [art. 260 alin. (1) lit. e ¹)]....	1134
10. Primirea la muncă a unuia sau mai multor salariați în care acesta/aceștia are/au contractul individual de muncă suspendat [art. 260 alin. (1) lit. e ²)].....	1134
11. Primirea la muncă a unuia sau mai multor salariați în afara programului de lucru stabilit în cadrul contractelor individuale de muncă cu timp parțial [art. 260 alin. (1) lit. e ³)].....	1135
12. Încălcarea prevederilor art. 53 ¹ alin. (19), cu returnarea sumelor primite cu titlu de indemnizație potrivit art. 53 ¹ alin. (1) și (12), pentru posturile desființate [art. 260 alin. (1) lit. e ⁴)].....	1136
13. Acordarea unui salariu net mai mare decât cel evidențiat în statele de plată a salariului [art. 260 alin. (1) lit. e ⁵)]	1136
14. Prestarea muncii de către o persoană fără încheierea unui contract individual de muncă [art. 260 alin. (1) lit. f)]	1137
15. Încălcarea de către angajator a prevederilor art. 139 și art. 142 C. mun. [art. 260 alin. (1) lit. g)]	1137
16. Încălcarea obligației prevăzute de art. 140 [art. 260 alin. (1) lit. h)].....	1138
17. Nerespectarea dispozițiilor privind munca suplimentară [art. 260 alin. (1) lit. i)] ...	1138
18. Nerespectarea prevederilor legale privind acordarea repaosului săptămânal [art. 260 alin. (1) lit. j)]	1138
19. Neacordarea indemnizației prevăzute la art. 53 alin. (1) în cazul în care angajatorul își întrerupe temporar activitatea cu menținerea raporturilor de muncă [art. 260 alin. (1) lit. k)]	1138
20. Încălcarea prevederilor legale referitoare la munca de noapte [art. 260 alin. (1) lit. l)]	1139
21. Încălcarea de către angajator a obligației prevăzute la art. 27 și 119 [art. 260 alin. (1) lit. m)]	1139
22. Nerespectarea prevederilor legale privind înregistrarea de către angajator a demisiei [art. 260 alin. (1) lit. n)].....	1139
23. Încălcarea de către agentul de muncă temporară a obligației prevăzute la art. 102 [art. 260 alin. (1) lit. o)].....	1139
24. Încălcarea prevederilor art. 16 alin. (3) [art. 260 alin. (1) lit. p)].....	1140

25. Încălcarea prevederilor art. 16 alin. (4) [art. 260 alin. (1) lit. q)].....	1140
26. Nerespectarea dispozițiilor art. 5 alin. (2)-(9) și ale art. 59 lit. a) și c) [art. 260 alin. (1) lit. r)].....	1140
27. Încălcarea de către angajator a obligației prevăzute la art. 166 alin. (1) cu mai mult de o lună, de la data de plată a salariului, stabilită în contractul individual de muncă, în contractul colectiv de muncă aplicabil sau în regulamentul intern [art. 260 alin. (1) lit. s)].....	1141
28. Încălcarea prevederilor art. 34 alin. (6 ¹) [art. 260 alin. (1) lit. s ¹)].....	1141
29. Neacordarea concediului de îngrijitor [art. 260 alin. (1) lit. t)].....	1141
30. Încălcarea obligației prevăzute la art. 153 ² [art. 260 alin. (1) lit. u)].....	1141
31. Reguli procedurale.....	1142
32. Soluții jurisprudențiale.....	1142
§3. Contravenții reglementate de Legea dialogului social nr. 367/2022.....	1153
33. Împiedicarea exercițiului dreptului de liberă organizare sau asociere sindicală [art. 175 alin. (1) lit. a)].....	1153
34. Împiedicarea exercițiului de liberă organizare sau asociere patronală [art. 175 alin. (1) lit. b)].....	1154
35. Încălcarea prevederilor art. 7 alin. (2) și alin. (3) [art. 175 alin. (1) lit. c)].....	1154
36. Neîndeplinirea de către angajatori a obligației prevăzute la art. 30 alin. (1), art. 31 alin. (1) lit. b), art. 36 alin. (2) și art. 97 alin. (1) [art. 175 alin. (1) lit. d)].....	1154
37. Nedepunerea, spre publicare, a contractului colectiv de muncă de către părțile semnate, conform art. 111 alin. (2), și nerespectarea procedurii prevăzute la art. 104 alin. (1) și (2) privind semnarea contractelor colective [art. 175 alin. (1) lit. e)].....	1155
38. Împiedicarea în orice mod a accesului inspectorului de muncă pentru constatarea eventualelor contravenții, conform art. 160 alin. (2), de către oricare dintre părțile aflate în conflict [art. 175 alin. (1) lit. f)].....	1155
39. Refuzul nejustificat al părților semnate de înregistrare a contractelor colective de muncă [art. 175 alin. (1) lit. g)].....	1155
40. Încălcarea dispozițiilor art. 57 alin. (3) [art. 175 alin. (1) lit. h)].....	1156
41. Nerespectarea prevederilor art. 147 alin. (5) teza a II-a [art. 175 alin. (1) lit. i)]....	1156
42. Aspecte procedurale.....	1156
§4. Contravenții reglementate de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă.....	1156
43. Necomunicarea lunară a locurilor de muncă vacante [art. 113 lit. a)].....	1156
44. Neutilizarea Clasificării ocupațiilor din România prevăzute la art. 15 [art. 113 lit. b)].....	1157
45. Nerespectarea prevederilor art. 41 alin. (2) [art. 113 lit. e)].....	1157
46. Nerespectarea prevederilor art. 50 [art. 113 lit. f)].....	1157
47. Nerespectarea prevederilor art. 100 alin. (2) lit. e) [art. 113 lit. g)].....	1157
48. Contravențiile prevăzute la art. 113 lit. h), i) și j).....	1158
49. Contravențiile prevăzute la art. 113 lit. k), l) și m).....	1158
§5. Contravenții reglementate de art. 37 alin. (1) din Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați.....	1158
50. Încălcarea dispozițiilor art. 6 alin. (1), alin. (1 ¹) și alin. (2)-(4).....	1158
51. Încălcarea dispozițiilor art. 7 alin. (2).....	1159
52. Încălcarea dispozițiilor art. 8.....	1159
53. Încălcarea dispozițiilor art. 9 alin. (1).....	1159
54. Încălcarea dispozițiilor art. 10 alin. (1)-(4), alin. (6), (8) și (9).....	1160
55. Încălcarea dispozițiilor art. 11.....	1160
56. Încălcarea dispozițiilor art. 12-13.....	1160
57. Încălcarea dispozițiilor art. 14-22.....	1161

58. Încălcarea dispozițiilor art. 29	1161
59. Aspecte procesuale	1161
§6. Contravenții reglementate de art. 23 din Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă.....	1162
60. Încălcarea dispozițiilor art. 5	1162
61. Încălcarea dispozițiilor art. 6 alin. (3)	1162
62. Încălcarea dispozițiilor art. 7 alin. (1) și (3)	1162
63. Încălcarea dispozițiilor art. 8 alin. (2)	1162
64. Încălcarea dispozițiilor art. 9 alin. (1), (2), (4)-(6).....	1162
65. Încălcarea dispozițiilor art. 11	1163
66. Încălcarea dispozițiilor art. 12	1163
67. Încălcarea dispozițiilor art. 14 alin. (2)	1163
68. Încălcarea dispozițiilor art. 15	1163
§7. Contravenții reglementate de Legea nr. 67/2006 privind protecția drepturilor salariaților în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acestora ...	1164
69. Semnificații ale termenilor cu care legea operează (art. 4)	1164
70. Obligații ale cedentilor și cesionarilor	1164
§8. Contravenții reglementate de art. 39 din Legea securității și sănătății în muncă nr. 319/2006.....	1164
71. Încălcarea dispozițiilor art. 13 lit. b), c), p), r) [art. 39 alin. (2)]	1164
72. Încălcarea dispozițiilor art. 12 alin. (1) lit. a) și b), art. 13 lit. a), d)-f), h)-m) și o), art. 20, art. 29 alin. (1) lit. a) și ale art. 32 alin. (2) [art. 39 alin. (4)]	1165
73. Încălcarea dispozițiilor art. 7 alin. (4)-(6), art. 8, art. 11 alin. (1) și alin. (3), art. 13 lit. q) și lit. s), și ale art. 27 alin. (1) lit. a) și b)	1166
74. Încălcarea dispozițiilor art. 9 alin. (1), art. 10 și art. 16	1167
75. Încălcarea dispozițiilor art. 14, art. 15 și art. 34 alin. (1)	1168
76. Încălcarea dispozițiilor art. 11 alin. (2) și alin. (4) și ale art. 17, art. 19 și art. 21 ..	1168
77. Încălcarea dispozițiilor art. 12 alin. (1) lit. c) și d) art. 13 lit. g), art. 18 alin. (5) și (6) și ale art. 36	1169
78. Contravenții prevăzute de art. 39 alin. (9) și art. 40.....	1169
79. Aspecte procesuale	1170
§9. Contravenții reglementate de art. 9 din Legea nr. 467/2006 privind stabilirea cadrului general de informare și consultare a angajaților.....	1170
80. Nerespectarea de către angajator a obligației de a transmite reprezentanților angajaților informațiile prevăzute la art. 5 alin. (1) [lit. a)]	1170
81. Nerespectarea obligației angajatorului de a iniția consultări potrivit art. 5 alin. (3) [lit. b)]	1170
82. Transmiterea cu rea-credință de informații incorecte sau incomplete, în condițiile art. 5 alin. (2), de natură a nu permite reprezentanților angajaților formularea unui punct de vedere adecvat pentru pregătirea unor consultări ulterioare [lit. c)]	1171
83. Aspecte procesuale	1171
§10. Contravențiile reglementate de Legea nr. 16/2017 privind detașarea salariaților în cadrul prestării de servicii transnaționale și de Normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 337/2017	1171
84. Încălcarea dispozițiilor art. 26 alin. (7) [art. 48 alin. (1) din Legea nr. 16/2017]	1171
85. Încălcarea de către întreprinderea utilizatoare a obligației de informare prevăzute la art. 5 ¹ alin. (2) [art. 48 alin. (2)]	1171
86. Încălcarea de către întreprinderea utilizatoare a obligației de informare prevăzută la art. 6 ² alin. (2) [art. 48 alin. (3)]	1172
87. Încălcarea obligației de informare prevăzute la art. 11 ³ alin. (1) [art. 48 alin. (4)]	1172

88. Netransmiterea către inspectoratul teritorial de muncă a declarației prevăzute la art. 24 alin. (2) lit. a) din lege [art. 15 alin. (1) lit. a) din H.G. nr. 337/2017].....	1172
89. Neîndeplinirea oricăreia dintre obligațiile prevăzute de art. 24 alin. (2) lit. b)-e) din lege [art. 15 alin. (1) lit. b)-f) din H.G. nr. 337/2017]	1172
90. Nerespectarea obligației prevăzute la art. 10 din Norme [art. 15 alin. (1) lit. g)] ...	1173
91. Alte contravenții prevăzute de art. 15 alin. (1) din Norme	1173
92. Aspecte procedurale	1173
§11. Contravenții prevăzute de art. 11 din Legea nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă	1174
93. Nerespectarea dispozițiilor art. 5 alin. (2) lit. a) referitoare la obligația de a prevedea în mod expres în contractul individual de muncă sau în actul adițional la acesta prestarea unei activități în regim de telemuncă [lit. a)]	1174
94. Desfășurarea activității în regim de telemuncă fără respectarea prevederilor art. 3 alin. (1) [lit. b)]	1174
95. Nerespectarea prevederilor art. 4 alin. (2) [lit. c)]	1174
96. Încheierea contractului individual de muncă fără stipularea clauzelor prevăzute la art. 5 alin. (2) lit. b)-j) [lit. d)]	1174
97. Nerespectarea prevederilor art. 7 lit. a) referitoare la obligația angajatorului de a asigura mijloacele aferente tehnologiei informației și comunicațiilor și/sau echipamentele de muncă sigure necesare prestării muncii, cu excepția cazului în care părțile convin altfel [lit. e)]	1175
98. Nerespectarea prevederilor art. 7 lit. b) referitoare la obligația angajatorului de a instala, verifica și întreține echipamentul de muncă necesar, cu excepția cazului în care părțile convin altfel [lit. f)]	1175
99. Nerespectarea prevederilor art. 7 lit. c) referitoare la obligația angajatorului de a asigura condiții pentru ca telesalariatul să primească o instruire suficientă și adecvată în domeniul securității și sănătății în muncă, în special sub formă de informații și instrucțiuni de lucru privind utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare: la angajare, la introducerea unui nou echipament de muncă, la introducerea oricărei noi proceduri de lucru [lit. g)]	1175
100. Aspecte procesuale	1175
§12. Contravenții reglementate de art. 26 din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.....	1175
101. Dispoziții generale	1175
102. Neîndeplinirea de către angajator a obligațiilor prevăzute la art. 2 alin. (5 ⁵) [lit. a)]	1176
103. Nerespectarea de către angajator a prevederilor art. 2 alin. (5 ⁶) [lit. b)]	1176
104. Needucerea la îndeplinire de către angajator a măsurilor dispuse de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării	1176
105. Nerespectarea obligațiilor prevăzute la art. 26 alin. (5).....	1176
§13. Contravenții reglementate de art. 27 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 96/2003 privind protecția maternității la locul de muncă.....	1176
106. Încălcarea dispozițiilor prevăzute la art. 4-6, art. 7 alin. (1), art. 8, art. 12 alin. (1) și (2), art. 17, 18 și art. 26 alin. (1) [alin. (1) lit. a)]	1176
107. Încălcarea dispozițiilor prevăzute la art. 9, art. 10, art. 12 alin. (3), art. 13-15, art. 19, art. 20 alin. (2) și (4), art. 21 alin. (1) și (2) [alin. (1) lit. b)]	1178
108. Aspecte procesuale	1179
§14. Contravenții reglementate de art. 47 din O.U.G. nr. 158/2005 privind concediile și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate	1179
109. Încălcarea dispozițiilor art. 6 alin. (3) și alin. (3 ¹) [alin. (1)].....	1179
110. Încălcarea obligațiilor prevăzute la art. 36 alin. (3) și art. 36 ¹ lit. b) [alin. (2)].....	1179

111. Constituie contravenție desfășurarea de activități de către persoanele asigurate la unul dintre angajatori în perioada în care la celălalt/ceilalți angajator/angajatori au prezentat certificat/certificate medicale [alin. (4)]	1180
112. Nerespectarea de către medicii curanți a obligației prevăzute la art. 14 ¹ alin. (1) [art. 47 alin. (5)]	1180
113. Aspecte procesuale	1180
§15. Contravenții reglementate de art. 26 din O.U.G. nr. 111/2010 privind concediul și indemnizația lunară pentru creșterea copiilor	1180
114. Nerespectarea de către angajator a prevederilor art. 25 [alin. (2)]	1180
115. Nerespectarea de către beneficiari a prevederilor art. 19 alin. (1) [art. 26 alin. (4)]	1181
116. Aspecte procesuale	1181
§16. Contravenții reglementate de O.G. nr. 25/2014 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României	1181
117. Netransmiterea către inspectoratul teritorial de muncă a comunicării prevăzute la art. 27 ⁴ alin. (2) sau a modificării elementelor prevăzute în această comunicare [art. 35 lit. a)]	1181
118. Neîndeplinirea obligației prevăzute la art. 33 [lit. b)]	1182
119. Neîndeplinirea obligațiilor prevăzute la art. 34 [lit. c)]	1182
120. Nerespectarea de către angajator a obligației privind asigurarea cazării lucrătorului sezonier, asumate potrivit art. 12 ¹ , sau reținerea automată din salariu [lit. d)]	1182
121. Neîndeplinirea obligației prevăzute la art. 27 ⁴ alin. (1) sau netransmiterea către Inspectoratul General pentru Imigrări a modificării elementelor comunicării prevăzute la alin. (2) al art. 27 ⁴ [lit. e)]	1182
122. Împiedicarea în orice mod a lucrătorilor Inspectoratului General pentru Imigrări să exercite, total sau parțial, controlul asupra angajatorilor potrivit competențelor legale prin orice acțiune sau inacțiune a conducătorului unității, a reprezentantului legal, a unui angajat, prepus ori a altei persoane aflate în locațiile supuse controlului [lit. f)]	1183
123. Nerespectarea de către conducătorul unității supuse controlului sau reprezentantul legal al acestuia a obligației de a pune la dispoziția lucrătorilor Inspectoratului General pentru Imigrări, în termenul stabilit de aceștia, documentele și informațiile solicitate, necesare finalizării controlului [lit. g)]	1183
124. Contravențiile prevăzute de art. 36	1183
125. Aspecte procesuale	1184
§17. Contravenții reglementate de art. 8 din H.G. nr. 905/2017 privind registrul general de evidență a salariaților	1184
126. Transmiterea datelor în registru cu elementele contractului individual de muncă, pentru care există dovada executării acestuia, respectiv prestarea muncii și plata salariului, cu încălcarea termenului prevăzut la art. 4 alin. (1) lit. a), precum și refuzul de a pune la dispoziția inspectorului de muncă documentele care au stat la baza înscririlor efectuate în registru [alin. (1) lit. a) și b)]	1184
127. Netransmiterea datelor prevăzute la art. 3 alin. (2) lit. j)-k), în termenele prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b) [alin. (2) lit. c)]	1184
128. Netransmiterea datelor prevăzute la art. 3 alin. (2) lit. l)-p), în termenele prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. c)-f) [lit. d)]	1185
129. Netransmiterea modificărilor aduse datelor prevăzute la art. 3 alin. (2) lit. d)-h), în termenele prevăzute la art. 4 alin. (2) și (3) [lit. e)]	1185
130. Netransmiterea modificărilor aduse datelor prevăzute la art. 3 alin. (2) lit. l)-n) în termenele prevăzute la art. 4 alin. (4) [lit. f)]	1185

131. Netransmiterea modificărilor aduse datelor prevăzute la art. 3 alin. (2) lit. a) și b) în termenul prevăzut la art. 4 alin. (5) [lit. g)]	1186
132. Contravenții prevăzute la art. 8 alin. (3).....	1186
133. Contravenția prevăzută la art. 8 alin. (4)	1186
134. Contravenția prevăzută la art. 8 alin. (5)	1186
135. Aspecte procesuale	1186
§18. Alte reglementări care prevăd și sancționează contravenții referitoare la raporturile de muncă	1187
136. Enumerare	1187
§19. Constatarea și sancționarea contravențiilor	1187
137. Agenții constataatori	1187
138. Procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției	1187
139. Amenda – sancțiunea principală.....	1188
140. Sancțiuni complementare	1189
141. Aplicarea sancțiunii	1189
142. Prescripția aplicării sancțiunii contravenționale	1190
§20. Căi de atac.....	1190
143. Plângerea.....	1190
144. Apelul	1191
§21. Unele reguli privind executarea sancțiunilor contravenționale	1192
145. Prescripția executării sancțiunilor contravenționale	1192
146. Executarea amenzii contravenționale.....	1192
CAPITOLUL XXIII. RĂSPUNDEREA PENALĂ	1193
§1. Introducere în problematica răspunderii penale	1193
1. Noțiune.....	1193
2. Infracțiunea – unicul temei al răspunderii penale	1193
3. Subiectul activ al infracțiunii.....	1193
4. Pedepse aplicabile persoanelor juridice	1194
5. Pedepse aplicabile persoanelor fizice, inclusiv celor care au calitatea de angajatori	1194
6. Reglementarea răspunderii penale în materia raporturilor de muncă	1194
§2. Infrațiuni reglementate de Codul muncii	1195
7. Stabilirea de salarii sub nivelul salariului minim brut pe țară garantat în plată.....	1195
8. Împiedicarea controlului organelor competente.....	1195
9. Încadrarea în muncă a unui minor cu nerespectarea condițiilor legale de vârstă sau folosirea acestuia pentru prestarea unor activități cu încălcarea prevederilor legale referitoare la regimul de muncă al minorilor.....	1195
10. Primirea la muncă a unei persoane aflate în situație de ședere ilegală în România, cunoscând că acesta este victimă a traficului de persoane.....	1196
§3. Infrațiuni prevăzute de art. 176 din Legea dialogului social nr. 367/2022	1197
11. Împiedicarea sau obligarea prin amenințări ori prin violențe a unui angajat/lucrător sau a unui grup de angajați/lucrători să participe la grevă ori să muncească în timpul grevei.....	1197
12. Condiționarea sau constrângerea, în orice mod, având ca scop limitarea exercitării atribuțiilor funcției membrilor aleși în organele de conducere ale organizațiilor sindicale	1197
13. Declararea grevei de către organizatori cu încălcarea condițiilor prevăzute de art. 156 alin. (1) sau la art. 170-173 dacă au fost puse în pericol iminent viața sau sănătatea oamenilor	1198
14. Încadrarea de personal care să-i înlocuiască pe cei aflați în grevă	1199

§4. Infracțiuni reglementate de Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.....	1199
15. Enumerare	1199
§5. Infracțiunile reglementate de Legea nr. 21/2020 privind Codul aerian civil.....	1200
16. Enumerare	1200
17. Caracterizarea generală	1202
§6. Infracțiuni reglementate de Codul penal.....	1203
18. Enumerare	1203
19. Luarea de mită	1203
20. Delapidarea.....	1204
21. Purtarea abuzivă.....	1205
22. Abuzul în serviciu.....	1205
23. Neglijența în serviciu.....	1205
24. Folosirea abuzivă a funcției în scop sexual	1206
25. Uzurparea funcției.....	1206
26. Folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane	1207
27. Violarea secretului corespondenței.....	1207
28. Divulgarea informațiilor secrete de stat	1208
29. Divulgare informațiilor secrete de serviciu sau nepublice	1208
30. Neglijența în păstrarea informațiilor	1209
31. Obținerea ilegală de fonduri.....	1209
32. Deturnarea de fonduri.....	1209
33. Infracțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane	1209
34. Supunerea la muncă forțată sau obligatorie	1210
35. Gestiunea frauduloasă.....	1210
36. Nerespectarea hotărârilor judecătorești privind reintegrarea în muncă a salariatului	1210
37. Neexecutarea hotărârii judecătorești privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată	1211
38. Neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă.....	1212
39. Nerespectarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă.....	1212
PARTEA A CINCEA. ÎNCETAREA RAPORTURILOR DE MUNCĂ.....	1215
CAPITOLUL XXIV. ÎNCETAREA DE DREPT A RAPORTURILOR DE MUNCĂ	1217
§ Încetarea de drept a contractului individual de muncă	1217
1. Încetarea potrivit art. 56 alin. (1) C. mun.	1217
1.1. Enumerare	1217
2. Comentarii.....	1218
2.1. Decesul salariatului sau al angajatorului, persoană fizică ori dizolvarea angajatorului persoană juridică.....	1218
2.2. Declararea judecătorească a morții sau a punerii sub interdicție a uneia dintre părțile contractului individual de muncă.....	1218
2.3. Îndeplinirea cumulativă a condițiilor de vârstă standard și a stagiului minim de cotizare pentru pensionare, comunicarea deciziei de pensie ori a deciziei medicale asupra capacității de muncă.....	1219
2.4. Nulitatea contractului individual de muncă	1224
2.5. Admiterea cererii de reintegrare în funcția ocupată de salariat a unei persoane concediate nelegal sau pentru motive neîntemeiate, de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de reintegrare.....	1226
2.6. Condamnarea la executarea unei pedepse privative de libertate	1226

2.7. Retragera de către autoritățile sau organismele competente a avizelor, autorizațiilor ori atestărilor necesare pentru exercitarea profesiei.....	1228
2.8. Interzicerea exercitării unei profesii sau a unei funcții, ca măsură de siguranță ori pedeapsă complementară, de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a dispus interdicția	1229
2.9. Expirarea termenului contractului individual de muncă încheiat pe durată determinată	1231
2.10. Retragera acordului părinților sau al reprezentanților legali în cazul salariaților cu vârsta cuprinsă între 15-16 ani.....	1231
2.11. Soluții jurisprudențiale.....	1232
§2. Alte situații de încetare de drept a contractului individual de muncă potrivit Codului muncii	1239
3. Situația prevăzută la art. 50 lit. h) teza a II-a	1239
3.1. Situația prevăzută la art. 80 alin. (3).....	1240
4. Situații de încetare de drept a contractului individual de muncă reglementate de alte acte normative.....	1240
§3. Încetarea de drept a raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici	1240
5. Reglementare	1240
6. Comentarii.....	1241
7. Soluții jurisprudențiale.....	1244
§4. Încetarea de drept a raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici parlamentari	1246
8. Reglementare	1246
9. Comentarii.....	1246
§5. Constatarea încetării de drept a raporturilor de muncă (de serviciu).....	1247
10. Caracterizare	1247
11. Constatarea încetării de drept a contractului individual de muncă.....	1247
12. Constatarea încetării de drept a raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici.....	1248

CAPITOLUL XXV. ÎNCETAREA RAPORTURILOR DE MUNCĂ PRIN ACORDUL PĂRȚILOR

§1. Aspecte introductive	1249
1. Principiul mutus dissensus	1249
2. Reglementarea încetării raporturilor de muncă (de serviciu) prin acordul părților ..	1249
3. Motive care pot genera încetarea raporturilor de muncă (de serviciu) prin acordul părților	1250
§2. Procedura încetării raporturilor de muncă prin acordul părților	1250
4. Etape.....	1250
5. Inițiativa de încetare a raporturilor de muncă	1250
6. Acceptarea ofertei.....	1251
7. Realizarea acordului de voință	1251
§3. Soluții din jurisprudență	1252
8. O sinteză.....	1252
9. Alte soluții jurisprudențiale	1253
9.1. Condiții privind încetarea contractului de muncă prin acordul părților.....	1253
9.2. Încetarea prin acordul părților și încetarea ca urmare a voinței unilaterale a uneia dintre părți, două modalități distincte de încetare a raportului juridic de muncă	1254

9.3. Încetarea contractului prin acordul părților. Condiții și procedură	1255
9.4. Încetarea contractului individual de muncă prin acordul părților urmată de încheierea contractului de mandat. Pierderea calității de salariat. Invocarea viciilor de consimțământ	1255
9.5. Schema voluntară de încetare a contractelor individuale de muncă prin acordul părților. Sume primite de salariați. Quantumul indemnizațiilor de șomaj....	1258
9.7. Încetarea contractului individual de muncă prin acordul părților. Termen de contestare. Lipsa consimțământului salariatului	1262
CAPITOLUL XXVI. CONCEDIEREA	1264
§1. Precizări introductive	1264
1. Definiție	1264
2. Situații	1264
3. Concedierea – drept al angajatorilor	1265
4. Legalitatea concedierii	1265
§2. Interdicții privind concedierea	1266
5. Interdicții permanente	1266
5.1. Enumerare	1266
5.2. Comentarii.....	1266
6. Interdicții temporare	1267
6.1. Enumerare	1267
6.2. Comentarii.....	1268
6.3. Excepția de la interdicțiile statornicite de art. 60 alin. (1) C. mun.....	1281
§3. Concedierea pentru motive care țin de persoana salariatului	1281
7. Reglementare	1281
8. Comentarii.....	1282
8.1. Concedierea disciplinară	1282
8.2. Concedierea în cazul în care salariatul este arestat preventiv sau arestat la domiciliu pentru o perioadă mai mare de 30 de zile, în condițiile Codului de procedură penală.....	1283
8.3. Concedierea în cazul inaptitudinii fizice și/sau psihice a salariatului.....	1285
8.4. Concedierea în cazul necorespunderii profesionale.....	1286
9. Alte soluții jurisprudențiale	1290
10. Procedura concedierii pentru motive care privesc persoana salariatului	1294
10.1. Etape.....	1294
10.2. Cercetarea disciplinară prealabilă	1294
10.3. Evaluarea prealabilă	1294
10.4. Oferirea unui alt loc de muncă.....	1296
10.5. Acordarea preavizului	1296
10.6. Decizia de concediere	1297
11. Alte soluții jurisprudențiale	1298
§4. Concedierea pentru motive care nu țin de persoana salariatului	1300
12. Caracteristici	1300
13. Condițiile de legalitate de concedieri	1301
13.1. Desființarea locului de muncă să fie efectivă	1301
13.2. Desființarea locului de muncă să aibă o cauză reală și serioasă.....	1303
§5. Concedierea colectivă	1307
14. Reglementare	1307
15. Comentarii.....	1307
16. Condiții ale concedierii.....	1308
17. Sfera angajatorilor care pot dispune concedierea colectivă.....	1309
18. Procedura prealabilă concedierii	1310

19. Selecția personalului vizat de concediere	1315
20. Neobligativitatea oferirii unui alt loc de muncă	1316
21. Plăți compensatorii și alte venituri cuvenite persoanelor afectate de concediere	1316
22. Reangajarea persoanelor concediate	1317
23. Alte soluții jurisprudențiale	1317
§6. Procedura concedierii pentru motive care nu privesc persoana salariatului	1325
24. Măsuri anterioare concedierii	1325
25. Acordarea preavizului	1325
26. Decizia de concediere	1328
26.1. Reglementare	1328
26.2. Motivele care determină concedierea	1329
26.3. Durata preavizului	1330
26.4. Criteriile de stabilire a ordinii de prioritate	1330
26.5. Locurile disponibile din unitate și termenul în care salariații urmează să opteze pentru un loc de muncă vacant	1331
26.6. Comunicarea deciziei de concediere	1331
27. Alte soluții jurisprudențiale	1334
§7. Controlul și sancționarea concedierilor nelegale	1335
28. Competență	1335
29. Soluții ale Curții Constituționale	1335
30. Sancțiunea	1336
31. Soluții ale instanțelor civile	1336

CAPITOLUL XXVII. ÎNCETAREA RAPORTURILOR DE MUNCĂ/SERVICIU ALE

ALTOR CATEGORII DE ANGAJAȚI	1338
§ 1. Aspecte introductive	1338
1. Categoriile de angajați	1338
2. Specificul încetării raporturilor de muncă/serviciu ale personalului precizat	1338
§ 2. Încetarea calității de membru al Corpului diplomatic și consular	1338
3. Încetarea pentru motive care privesc persoana angajatului	1338
3.1. Cazuri	1338
3.2. Încetarea calității de membru al Corpului diplomatic și consular în cazul pierderii capacității de muncă	1339
3.3. Încetarea calității de membru al Corpului diplomatic și consular în caz de incompatibilitate	1339
3.4. Încetarea calității de membru al Corpului diplomatic și consular în cazul neîndeplinirii condițiilor pentru admiterea în acest Corp ori nerespectarea obligațiilor sau a interdicțiilor impuse de lege	1339
3.5. Încetarea calității de membru al Corpului diplomatic și consular în cazul arestării preventive ori arestării la domiciliu pe o perioadă mai mare de 60 de zile sau al condamnării definitive pentru o infracțiune de natură să-l facă pe acel angajat incompatibil cu calitatea sa	1340
4. Încetarea calității de membru al Corpului diplomatic și consular pentru motive care nu privesc persoana angajatului	1340
§3. Eliberarea din funcția publică	1341
5. Reglementare	1341
6. Comentarii	1342
6.1. Caracterizare generală	1342
6.2. Încetarea activității autorității sau instituției	1342
6.3. Mutarea autorității sau instituției publice într-o altă localitate	1342

6.4. Reducerea personalului autorității/instituției publice ca urmare a reorganizării activității	1342
6.5. Admiterea cererii de reintegrare în funcția publică a funcționarului public eliberat sau destituit nelegal ori pentru motive neîntemeiate	1342
6.6. Eliberarea din funcția publică determinată de incompetența profesională	1343
6.7. Eliberarea din funcția publică pentru neîndeplinirea unor condiții ori pentru neobținerea avizului sau autorizației prevăzute de lege	1343
6.8. Inaptitudinea fizică și/sau psihică a funcționarului public	1343
6.9. Eliberarea din funcție urmare a refuzului neîntemeiat al înaltului funcționar public de a da curs mobilității	1343
7. Procedura eliberării din funcția publică	1344
7.1. Acordarea preavizului	1344
7.2. Punerea la dispoziție a funcțiilor publice vacante corespunzătoare	1344
7.3. Actul administrativ de încetare a raporturilor de serviciu	1344
8. Căi de atac	1345
§4. Eliberarea din funcție a funcționarilor publici parlamentari	1345
9. Precizare	1345
10. Eliberarea din funcție din cauza stării fizice și/sau psihice a funcționarului public	1345
11. Eliberarea din funcție pentru motive care nu privesc persoana funcționarului public	1346
11.1. Cazuri	1346
11.2. Eliberarea din funcția publică în cazul reducerii personalului, ca urmare a reorganizării activității prin desființarea postului ocupat de funcționarul public parlamentar	1346
11.3. Eliberarea din funcție ca urmare a admiterii cererii de reintegrare în funcția ocupată de către alt funcționar public parlamentar, a unui funcționar public eliberat sau destituit nelegal ori pentru motive neîntemeiate, de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de reintegrare	1346
12. Procedura eliberării din funcție	1347
§5. Încetarea raporturilor de serviciu ale polițiștilor	1347
13. Încetarea raporturilor de serviciu pentru motive care privesc persoana polițiștilor	1347
13.1. Cazuri	1347
13.2. Încetarea raporturilor de serviciu la împlinirea vârstei și a celorlalte condiții necesare pensionării	1348
13.3. Încetarea raporturilor de serviciu la pierderea capacității de muncă, cu excepția situației în care a intervenit menținerea în activitate în condițiile art. 33 ¹ din Legea nr. 360/2002	1349
13.4. Încetarea raporturilor de serviciu ale polițiștilor la împlinirea limitei de vârstă în grad profesional	1350
13.5. Încetarea raporturilor de serviciu la acordarea calificativului „nesatisfăcător” de două ori	1350
13.6. Încetarea raporturilor de serviciu ca urmare a condamnării polițistului prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă, cu excepția cazurilor în care s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere sau amenzii penale pentru infracțiuni săvârșite din culpă, pe baza aprobării persoanelor care au acordat gradele profesionale	1351
13.7. Încetarea raporturilor de serviciu atunci când polițistul nu promovează examenul de definitivare	1351
13.8. Încetarea raporturilor de serviciu atunci când se constată încadrarea frauduloasă în poliție	1352

13.9. Încetarea raporturilor de serviciu atunci când polițistul nu a susținut din motive imputabile evaluarea psihologică în termen de 3 luni de la data suspendării acestor raporturi	1352
14. Încetarea raporturilor de serviciu ale polițiștilor din motive independente de persoana lor	1352
14.1. Cazuri.....	1352
14.2. Încetarea raporturilor de serviciu în cazul numirii într-o altă funcție	1352
14.3. Încetarea raporturilor de serviciu pentru alte motive sau nevoi ale Ministerului Afacerilor Interne, pe parcursul perioadei de punere la dispoziție, atunci când nu s-a putut realiza numirea într-o altă funcție.....	1353
15. Soluții jurisprudențiale.....	1353
§6. Încetarea raporturilor de serviciu ale polițiștilor de penitenciare	1357
16. Cazuri.....	1357
17. Încetarea raporturilor de serviciu ca urmare a decesului	1358
18. Încetarea raporturilor de serviciu pentru neîndeplinirea uneia dintre condițiile prevăzute la art. 11 lit. a), d) și i)	1358
19. Încetarea raporturilor de serviciu pentru neîndeplinirea condiției prevăzute la art. 11 lit. j)	1358
20. Transferul.....	1359
21. Eliberarea din funcție ca sancțiune disciplinară.....	1359
22. Pensionarea.....	1359
23. Desființarea unității ori mutarea acesteia într-o altă localitate și polițistul de penitenciare nu acceptă să o urmeze.....	1359
24. Încetarea raporturilor de serviciu în ipoteza reducerii personalului unității prin desființarea unor posturi de natura celui ocupat de ofițerul sau agentul în cauză ca urmare a reorganizării, atunci când acesta refuză oferta conducerii unității de trecere în altă funcție	1359
25. Încetarea raporturilor de serviciu în cazul neîndeplinirii condițiilor specifice postului.....	1359
26. Încetarea raporturilor de serviciu ca urmare a constatării nulității actului de numire în funcție, constatată prin hotărâre judecătorească definitivă	1360
27. Necorespunderea profesională a polițistului debutant	1360
28. Declararea morții prin hotărâre judecătorească	1360
29. Încetarea raporturilor de serviciu ca urmare a interzicerii exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică sau de a exercita profesia ori activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta, ca pedepse complementare, sau ca urmare a interzicerii ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii, ca măsură de siguranță, de la data rămânării definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a dispus interdicția	1360
30. Încetarea raporturilor de serviciu în caz de neprezentare nejustificată la diagnosticarea de către un medic de specialitate sau la comisia de expertiză medico-militară.....	1361
31. Încetarea raporturilor de serviciu în cazul condamnării la o pedeapsă privativă de libertate, cu executare sau suspendarea executării pedepsei, dispusă prin hotărâre judecătorească definitivă.....	1361
32. Nesoluționarea situațiilor prevăzute la art. 129 în termenul stabilit prin acest articol, dacă nu există nicio altă funcție în cadrul poliției penitenciare pe care să se poată realiza numirea	1362
33. Căi de atac.....	1362
§7. Trecerea în rezervă sau direct în retragere a militarilor.....	1362
34. Pentru motive care privesc persoana lor	1362
34.1. Cazuri.....	1362

34.2. Trecerea în rezervă sau direct în retragere la împlinirea vârstei standard de pensionare pentru limită de vârstă.....	1363
34.3. Trecerea în rezervă sau direct în retragere în situația în care militarii în activitate sunt clasati „inapt pentru serviciul militar” sau „apt limitat” de către comisiile de expertiză medico-militară.....	1363
34.4. Trecerea în rezervă sau direct în retragere ca urmare a împlinirii limitei de vârstă în grad.....	1364
34.5. Trecerea în rezervă sau direct în retragere atunci când militarul manifestă dezinteres în îndeplinirea sarcinilor de serviciu sau în perfecționarea pregătirii militare și de specialitate.....	1364
34.6. Trecerea în rezervă sau direct în retragere atunci când militarul nu promovează baremele de pregătire fizică.....	1365
34.7. Trecerea în rezervă sau direct în retragere în cazul condamnării penale.....	1365
34.8. Trecerea în rezervă sau direct în retragere în situația în care militarul renunță la cetățenia română și nu mai are domiciliul în țară.....	1366
34.9. Trecerea în rezervă sau direct în retragere din motive referitoare la informațiile clasificate.....	1366
34.10. Trecerea în rezervă la expirarea contractului de funcționare.....	1367
35. Trecerea în rezervă sau direct în retragere ori scoaterea din evidențele militare pentru motive independente de persoana militarului.....	1367
35.1. Cazuri.....	1367
35.2. Trecerea în rezervă sau direct în retragere când în urma reorganizării unor unități și a reducerii unor funcții din statele de organizare nu sunt posibilități pentru a fi încadrați în alte funcții sau unități, precum și pentru alte motive sau nevoi ale Ministerului Apărării Naționale.....	1368
35.3. Trecerea în rezervă sau direct în retragere în cazul numirii într-o funcție publică civilă.....	1368
36. Procedura trecerii în rezervă sau direct în retragere a militarilor.....	1368
36.1. Trecerea în rezervă sau direct în retragere din oficiu.....	1368
36.2. Trecerea în rezervă sau direct în retragere la propunerea consiliilor de judecată.....	1369
36.3. Trecerea în rezervă sau direct în retragere la propunerea comandanților de unități.....	1369
§8. Trecerea în rezervă a soldaților și gradaților profesioniști.....	1370
37. Pentru motive care privesc persoana lor.....	1370
37.1. Statutul soldaților și gradaților profesioniști.....	1370
37.2. Situații de încetare a contractului și de trecere în rezervă sau scoatere din evidențele militare.....	1370
38. Trecerea în rezervă sau scoaterea din evidențele militare a soldaților și gradaților profesioniști pentru motive independente de persoana lor.....	1371
38.1. Cazuri.....	1371
38.2. Trecerea în rezervă sau scoaterea din evidențele militare la expirarea contractului.....	1371
38.3. Trecerea în rezervă sau scoaterea din evidențele militare pentru motive sau nevoi ale Ministerului Apărării Naționale.....	1371
38.4. Trecerea în rezervă sau scoaterea din evidențele militare la data retragerii motivate a avizului de securitate specific clasei sau nivelului de secretizare a informațiilor la care urmează să aibă acces.....	1372
39. Procedura trecerii în rezervă sau de scoatere din evidențele militare a soldaților și gradaților profesioniști.....	1372
39.1. Trecerea în rezervă sau scoaterea din evidențele militare din oficiu.....	1372

39.2. Trecerea în rezervă sau scoaterea din evidențele militare la propunerea comandanților sau a șefilor direcți înaintată ierarhic	1372
40. Soluții jurisprudențiale.....	1372
§ 9. Eliberarea din funcție a magistraților pentru motive care privesc persoana lor, altele decât cele disciplinare.....	1374
41. Eliberarea din funcție ca urmare a refuzului de avizare a continuării activității magistratului după împlinirea vârstei de 65 ani	1374
42. Eliberarea din funcție a magistratului stagiar ca urmare a nepromovării a două examene de capacitate.....	1374
43. Eliberarea din funcție a magistratului ca urmare a refuzului de a depune jurământul	1374
44. Încetarea raporturilor juridice de muncă ale magistraților prin pensionare	1375
45. Eliberarea din funcție în alte cazuri	1376
46. Procedura eliberării din funcție	1376
46.1. Organe competente	1376
46.2. Unele explicații.....	1377
§10. Eliberarea din funcție a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea	1377
47. Eliberarea personalului de specialitate criminalistică și a celui care ocupă funcții auxiliare de specialitate criminalistică	1377
47.1. Cazuri.....	1377
47.2. Eliberarea din funcție ca urmare a pensionării	1377
47.3. Eliberarea din funcție ca urmare a constatării nepregătirii profesionale sau, după caz, îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor specifice funcției de conducere	1378
47.4. Eliberarea din funcție pentru neîndeplinirea oricăreia dintre condițiile prevăzute pentru numirea în funcție	1378
47.5. Eliberarea din funcție pentru săvârșirea unei infracțiuni de natură a aduce atingere profesiei	1379
47.6. Procedura eliberării din funcție a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea.....	1379
47.7. Eliberarea din funcție a personalului de specialitate criminalistică și a persoanelor care ocupă funcții auxiliare de specialitate criminalistică	1379
§ 11. Eliberarea din funcție a personalului de probațiune	1380
48. Cazuri.....	1380
49. Eliberarea din funcție ca urmare a pensionării	1380
50. Eliberarea din funcție în cazul neîndeplinirii oricăreia dintre condițiile prevăzute pentru numirea în funcție	1381
51. Eliberarea din funcție ca urmare a condamnării definitive pentru săvârșirea unei infracțiuni.....	1381
52. Eliberarea din funcție în cazul neprezentării nejustificate a consilierilor de probațiune debutanți la examenul de definitivare, la prima sesiune după încheierea stagiului sau respingerea acestora la două sesiuni.....	1381
53. Eliberarea din funcție în cazul incapacității profesionale dovedite pe baza evaluării anuale a performanțelor profesionale individuale	1382
54. Eliberarea din funcție în cazul în care starea sănătății fizice și/sau psihice nu îi permite consilierului de probațiune să își îndeplinească atribuțiile corespunzătoare funcției deținute.....	1382
55. Procedura eliberării din funcție a personalului de probațiune	1382
55.1. Temei legal	1382
55.2. Ordinul de eliberare din funcție.....	1383

CAPITOLUL XXVIII. DEMISIA.....	1384
§1. Aspecte prealabile	1384
1. Noțiuni.....	1384
2. Demisia – act unilateral de voință.....	1384
3. Angajații – autori ai demisiei	1385
4. Demisia – expresie a principiului libertății muncii	1385
§2. Forma și conținutul demisiei	1387
5. Forma demisiei	1387
6. Conținutul demisiei	1388
§3. Înștiințarea angajatorului și înregistrarea demisiei	1389
7. Modalitatea de înștiințare a angajatorului despre demisie	1389
8. Înregistrarea demisiei	1389
9. Demisia nu trebuie aprobată de angajator	1389
§4. Preavizul	1391
10. Semnificație și justificare	1391
11. Termenul general de preaviz	1392
12. Termene speciale.....	1393
13. Situația raporturilor de muncă pe durata preavizului.....	1394
§5. Consecințe ale demisiei și posibilitatea contestării ei.....	1395
14. Consecințe ale încetării raporturilor de muncă	1395
15. Posibilitatea contestării demisiei.....	1396
§5. Soluții jurisprudențiale.....	1397
PARTEA A ȘASEA. PROCEDURI JUDICIARE	1401
CAPITOLUL XXIX. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR DE MUNCĂ	1403
§1. Jurisdicția muncii – jurisdicție specială	1403
1. Specific	1403
1.1. Obiectul jurisdicției muncii	1403
1.2. Comentarii.....	1403
2. Părțile conflictelor/litigiilor de muncă	1404
2.1. Reglementarea Codului muncii.....	1404
2.2. Reclamant și pârâți	1405
2.3. Angajați	1405
2.4. Angajatorii	1406
2.5. Organizațiile angajaților și angajatorilor.....	1409
2.6. Alți participanți în conflictele/litigiile de muncă.....	1410
3. Autorități și persoane cărora le lipsește calitatea procesuală pasivă	1413
§2. Competența instanțelor de judecată	1415
4. Competența materială	1415
4.1. Reguli generale.....	1415
4.2. Competența materială funcțională și competența materială procesuală.....	1415
4.3. Tribunalul – instanța competentă să soluționeze în fond conflictele de muncă	1416
5. Competența teritorială	1416
5.1. Noțiuni.....	1416
5.2. Specific	1416
§3. Termenele de sesizare a instanței.....	1418
6. Reglementare	1418
7. Explicații.....	1418
§4. Completul de judecată în primă instanță	1421
8. Reglementare	1421

9. Statutul asistenților judiciari	1422
§5. Judecata	1422
10. Preliminarii	1422
11. Etapa scrisă	1423
11.1. Scop	1423
11.2. Cererea de chemare în judecată	1423
11.3. Întâmpinarea	1425
12. Concilierea conflictelor individuale de muncă	1425
13. Încercarea de soluționare amiabilă a conflictelor de muncă	1426
§6. Probatoriul	1426
14. Sarcina probei	1426
15. Categori de probe	1427
16. Dovada raporturilor de muncă	1428
17. Încadrarea în grupele de muncă	1429
18. Durata timpului de lucru	1430
19. Plata drepturilor salariale	1431
20. Probațiunea în cazul răspunderii disciplinare	1431
20.1. Preliminarii	1431
20.2. Soluții jurisprudențiale	1432
21. Probatoriul în cazul răspunderii patrimoniale a salariaților	1433
21.1. Obligații ale angajatorului-reclamant	1433
21.2. Apărările salariatului	1433
21.3. Soluții jurisprudențiale	1434
22. Probatoriul în cazul răspunderii patrimoniale a angajatorului	1435
22.1. Reglementare	1435
22.2. Sarcina probei	1435
22.3. Specificul probatoriului în accidente de muncă	1435
22.4. Soluții jurisprudențiale	1436
23. Probațiunea în cazul concedierii	1437
23.1. Motivația contestației salariatului	1437
23.2. Apărările angajatorului	1437
23.3. Soluții jurisprudențiale	1438
§7. Celeritatea procedurii de judecată	1439
24. Reglementare	1439
25. Măsuri pentru pregătirea judecătii	1439
26. Obligații ale părților	1439
27. Admisibilitatea ordonanței președințiale	1441
§8. Interdicția renunțării salariaților la drepturile consacrate de lege	1441
28. Reglementare	1441
29. Comentarii	1442
30. Limite ale tranzacției judiciare și ale renunțării la judecată	1443
§9. Hotărârea judecătorească	1443
31. Deliberarea și pronunțarea hotărârii	1443
32. Soluții	1444
33. Minuta	1444
34. Conținutul hotărârii judecătorești	1444
§10. Apelul	1445
35. Legalitatea căii de atac	1445
36. Specificul și formele apelului	1445
37. Termenul de apel	1448
38. Cererea de apel	1449
39. Întâmpinarea	1450

40. Efectul devolutiv al apelului	1450
41. Unele aspecte privind judecarea apelului	1450
42. Soluțiile instanței de apel	1451
43. Întoarcerea executării în cazul în care în apel este respinsă cererea de reintegrare în muncă a salariatului	1452
44. Soluții jurisprudențiale	1453
§11. Căi extraordinare de atac	1454
45. Reglementare	1454
46. Inadmisibilitatea recursului	1455
47. Contestația în anulare	1455
47.1. Obiect și motive	1455
47.2. Caracterizare	1456
47.3. Instanța competentă și termenul de exercitare	1456
47.4. Procedura de judecată și hotărârea instanței	1456
47.5. Soluții jurisprudențiale	1457
48. Revizuirea	1459
48.1. Caracteristici	1459
48.2. Motivele de revizuire	1460
48.3. Instanța competentă	1464
48.4. Termene de revizuire	1465
48.5. Procedura de judecată și soluțiile instanței	1465
48.6. Soluții jurisprudențiale	1466

CAPITOLUL XXX. SOLUȚIONAREA LITIGIILOR DE MUNCĂ DE CĂTRE INSTANȚELE DE CONTENCIOS ADMINISTRATIV

§ 1. Precizări introductive	1471
1. Noțiuni	1471
2. Litigiile de contencios administrativ și conflictele de muncă	1472
3. Reglementări privind soluționarea litigiilor de muncă	1472
§ 2. Competența jurisdicțională	1474
4. Competența materială	1474
4.1. Caracteristici	1474
4.2. Reglementare	1474
4.3. Soluții jurisprudențiale	1474
4.4. Competența în recurs	1479
5. Competența teritorială	1479
5.1. Reglementare	1479
5.2. Comentarii	1479
§ 3. Procedura prealabilă	1480
6. Obligatorietate	1480
7. Decizii ale Curții Constituționale	1481
8. Soluții jurisprudențiale	1482
9. Reglementări speciale	1482
9.1. Preliminarii	1482
9.2. Legea nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice	1483
9.3. Legea nr. 7/2006 privind statutul funcționarilor publici parlamentari	1483
9.4. Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițiștilor	1483
9.5. Legea nr. 145/2019 privind statutul polițiștilor de penitenciare	1483
9.6. Regulamentul disciplinei militare	1484
10. Termenele de îndeplinire a procedurii prealabile	1484
10.1. Reglementarea generală	1484

10.2. Reglementări speciale	1485
§ 4. Judecata în fond	1485
12. Termenele de sesizare a instanței.....	1485
13. Cererea de chemare în judecată	1486
14. Reguli privind judecata	1487
14.1. Aplicarea dreptului comun	1487
14.2. Suspendarea facultativă a judecării cauzei	1489
14.3. Hotărârea instanței	1489
14.4. Soluții jurisprudențiale.....	1489
§ 5. Recursul.....	1492
15. Specific	1492
16. Termenul de recurs.....	1492
17. Instanța competentă	1493
18. Aspecte procesuale	1493
19. Soluțiile instanței de recurs.....	1493
20. Soluții jurisprudențiale.....	1493
§ 6. Revizuirea	1495
21. Specific	1495
22. Motivele de revizuire	1495
23. Explicații privind motivul de revizuire reglementat de art. 21 din Legea nr. 554/2004.....	1498
24. Aspecte procesuale	1499
BIBLIOGRAFIE	1501

Capitolul I

DREPTUL MUNCII – RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI

§1. Munca, importanța și formele sale

1. Semnificația termenului

Dreptul muncii este indisolubil legat de *muncă*, termen ce semnifică „desfășurarea unei activități fizice sau intelectuale îndreptate spre un anumit scop prin care omul modifică și adaptează lucrurile din natură pentru satisfacerea trebuințelor sale”. El mai semnifică și „efort de a realiza ceva; strădanie, ocupație, îndeletnicire”¹.

Încă de la apariția sa, *homo faber* (omul creator) datorează dezvoltarea sa muncii; cu ajutorul acesteia, el transformă natura, o supune nevoilor sale.

Celebrul om politic indian *Mohandas Karamchand Gandhi* (1869-1948), supranumit *Mahatma* (Suflet Mare), era de părere că „munca dă omului demnitatea sa”, iar filozoful francez *Emmanuel Mounier* (1905-1950) considera că „prin a munci are loc realizarea atât a unui om, cât și a unui lucru”.

Filozoful german Karl Marx (1818-1883) arată că „munca este în primul rând un proces între om și natură, proces în care omul mijlocește, reglementează și controlează prin acțiunea sa proprie schimbul de materii dintre el și natură². Acționând asupra naturii exterioare și modificând-o, el modifică în același timp propria sa natură³. Ideea o regăsim în *Compendiul Bisericii Catolice din anul 2004*, conform căruia „munca reprezintă o dimensiune fundamentală a existenței umane prin participarea nu doar la realizarea unui rezultat al ei, a unei opere de valoare, dar și a unei izbăviri și mântuirii... Munca este o expresie esențială a persoanei, un **actus personae**. Orice formă de materialism și de economism care încearcă să reducă lucrătorul la un simplu instrument de producție, la o simplă forță de muncă, la o valoare exclusiv materială sfârșește prin a denatura iremediabil esența muncii, privând-o de finalitatea sa, cea mai nobilă și cea mai profundă umană”⁴.

Este un adevăr, confirmat de mii și mii de ani, că prin muncă omul transformă nu numai natura, dar se transformă pe sine, se realizează, se emancipează, se modernizează și se înalță.

Se mai impune o precizare: conform *Declarației Organizației Internaționale a Muncii de la Philadelphia din anul 1994*, *munca, fiind o expresie a personalității umane, nu poate fi tratată ca o marfă*. Ideea a fost reafirmată cu prilejul aniversării a 100 de ani de existență a Organizației. Nici nu s-ar putea concepe altfel de vreme ce orice marfă este un produs al muncii omului (DEX, p. 683). În plus, munca (omului) nu se poate păstra, înmagazina ca orice bun sau produs (alimente, îmbrăcăminte, medicamente, alte bunuri etc.). Surplusul de muncă nu se poate păstra de azi pe mâine; cea neîntrebuințată într-o zi este pierdută⁵.

¹ *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), Ed. Universul Enciclopedic, 2016, p. 752.

² A. Țiclea, A. Duțu, *Acordurile colective. Între dreptul muncii și dreptul funcției publice*, Ed. Wolters Kluwer, 2022, pp. 11-13.

³ K. Marx, *Capitalul*, vol. I, ed. a IV-a, Ed. Politică, București, p. 207.

⁴ A. Țiclea, *Tratat de dreptul muncii. Legislație, Doctrină. Jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 7.

⁵ G. Tașcă, *Politica socială a României*, București, 1940, pp. 181-182.

Totodată, trebuie menționat că munca, nefiind o marfă, nu este supusă reglementărilor referitoare la taxa pe valoare adăugată¹, iar relația contractuală dintre angajați și angajatori nu este supusă prevederilor Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic, ca și altor dispoziții legale².

Prin urmare, munca este indisolubil legată de om, este încorporată în el, în structura lui. Cele două entități nu pot fi concepute separat.

În acest context, ajungem la sintagma *forța de muncă*, care în economia clasică reprezintă unul din cei trei factori ai producției, alături de capital și de resursele materiale³. Forța de muncă exprimă aptitudinile și eforturile depuse de om, inclusiv orice activitate efectuată de un agent uman în cadrul producției de bunuri și al prestărilor de servicii etc. Ea este un *capital uman*.

Forța de muncă a unei țări include angajații (salariați și funcționari public etc.), pe cei care prestează munci independente, dar și pe celelalte persoane apte de muncă, care nu sunt angajate în diverse activități.

2. Munca pentru sine și munca independentă

În pofida denumirii sale, *dreptul muncii* nu privește orice formă de muncă, ci numai pe cea subordonată, el reglementând situația celui ce muncește în favoarea și sub autoritatea altuia, în schimbul unui salariu.

În același timp, obiectul său nu se limitează la relațiile de muncă propriu-zise, ci se referă și la acele raporturi juridice conexe (privind, de exemplu, formarea profesională, dialogul social, securitatea și sănătatea în muncă, jurisdicția muncii).

Totodată, obiectul său nu are în vedere munca personală, pentru sine (în gospodăria proprie) și nici pe cea *independentă*, a *liberilor-profioniști*.

Desfășoară activități economice independente *persoanele fizice autorizate, întreprinzătorii persoane fizice titulari ai întreprinderilor individuale, membrii familiilor care constituie întreprinderi familiale*, în temeiul O.U.G. nr. 44/2008⁴ etc.

Pentru a înțelege semnificația noțiunilor de „activitate dependentă” și „activitate independentă” vom avea în vedere dispozițiile Codului fiscal, conform căruia:

– *activitatea dependentă* este „orice activitate desfășurată de o persoană fizică într-o relație de angajare generatoare de venituri [art. 7 alin. (1) pct. 2]; „Nu acționează de o manieră independentă angajații sau orice alte persoane legate de angajator printr-un contract individual de muncă sau prin orice alte instrumente juridice care creează un raport angajator/angajat în ceea ce privește condițiile de muncă, remunerarea sau orice alte obligații ale angajatorului” [art. 127 alin. (3)];

– *activitatea independentă* este orice activitate desfășurată cu regularitate de către o persoană fizică, alta decât o activitate dependentă [art. 7 alin. (1) pct. 4]. Această activitate este caracteristică profesiilor liberale; prin ea se înțelege activitatea desfășurată de o persoană fizică în scopul obținerii de venituri care îndeplinește mai multe criterii:

– libertatea de alegere a locului și a modului de desfășurare a muncii și a programului de lucru, precum și de a desfășura activitatea pentru mai mulți clienți (de regulă ca furnizor sau prestator de servicii);

¹ Art. 269 alin. (2) C. fisc. – Legea nr. 227/2015 (publicată în M. Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015, modificată ulterior) prevede că activitățile economice supuse taxei pe valoarea adăugată „cuprind activitățile producătorilor, comercianților sau prestatorilor de servicii, inclusiv activitățile extractive, agricole și activitățile profesiilor liberale sau asimilate acestora. De asemenea, constituie activitate economică exploatarea bunurilor corporale sau incorporabile în scopul obținerii de venituri cu caracter de continuitate”.

Sunt cuprinse în sfera de aplicare a taxei pe valoare adăugată *livrarea de bunuri* (art. 270 C. fisc.), precum și *prestările de serviciu* (art. 271).

² I.T. Ștefănescu, *Tratat teoretic și practic de drept al muncii*, ed. a IV-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 13.

³ *Enciclopedia Universală Britanică*, Ed. Litera, 2010, p. 124.

⁴ Privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale (publicată în M. Of. nr. 382 din 25 aprilie 2008), modificată ulterior.

– riscurile inerente activității sunt asumate de către persoana fizică ce desfășoară activitatea;
 – activitatea se realizează prin utilizarea patrimoniului persoanei fizice care o desfășoară, prin utilizarea capacității intelectuale și/sau a prestației fizice a acesteia, în funcție de specificul activității;

– persoana fizică face parte dintr-un corp/ordin profesional cu rol de reprezentare, reglementare și supraveghere a profesiei desfășurate, potrivit actelor normative speciale care reglementează organizarea și exercitarea profesiei respective;

– persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea direct, cu personal angajat sau prin colaborare cu terțe persoane (art. 7 pct. 3).

Activitatea independentă este caracteristică profesiilor liberale, adică acelor „ocupații exercitate pe cont propriu de persoane fizice, potrivit actelor normative speciale care reglementează organizarea și exercitarea profesiei respective” (art. 7 pct. 34).

Prin acte normative speciale sunt reglementate o serie de profesii, din care unele exclusiv liberale, astfel:

- *expert contabil și contabil autorizat* (O.G. nr. 65/1994)¹;
- *notar public* (Legea nr. 36/1995²; Ordinul ministrului justiției nr. 2333/2013³);
- *avocat* (Legea nr. 51/1995⁴);
- *medic veterinar* (Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar⁵);
- *auditor financiar* (O.U.G. nr. 75/1999⁶);
- *persoanele care practică servicii publice conexe actului medical* (tehnician dentar, biochimist, logoped, optician etc.); (O.U.G. nr. 83/2000⁷);
- *consilier în proprietatea industrială* (O.G. nr. 66/2000⁸; Instrucțiunile de aplicare nr. 108/2002, aprobate de directorul general al Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci⁹);
- *expert criminalist* (O.G. nr. 75/2000¹⁰);
- *executor judecătoresc* (Legea nr. 188/2000¹¹);
- *arhitect* (Legea nr. 184/2001¹²);

¹ Privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați (republicată în M. Of. nr. 13 din 8 ianuarie 2008), modificată ulterior.

² Legea notarilor publici și a activităților notariale (republicată în M. Of. nr. 444 din 18 iunie 2014), modificată ulterior.

³ Pentru adoptarea Regulamentului de punere în aplicare a legii notarilor publici (publicat în M. Of. nr. 479 din 1 august 2013; rectificat în M. Of. nr. 591 din 19 septembrie 2013).

⁴ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (republicată în M. Of. nr. 440 din 24 mai 2018), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 32/2023 (publicată în M. Of. nr. 36 din 12 ianuarie 2023).

A se vedea, cu privire la analiza reglementărilor privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, F. Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, în *Dreptul nr. 10-11/1995*, pp. 33 și urm.; Ș. Beligrădeanu, *Reglementări ilegale – în raport cu principiile și normele dreptului muncii și ale securității sociale – înscrise în Statutul profesiei de avocat*, în *Dreptul nr. 1/1996*, pp. 56-62.

⁵ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar (republicată în M. Of. nr. 209 din 24 martie 2014).

⁶ Privind activitatea de audit financiar (republicată în M. Of. nr. 598 din 2 august 2003), modificată ulterior.

⁷ Privind organizarea și funcționarea cabinetelor de liberă practică pentru servicii publice conexe actului medical (publicată în M. Of. nr. 291 din 27 iunie 2000), aprobată prin Legea nr. 598/2001 (publicată în M. Of. nr. 711 din 8 noiembrie 2001).

⁸ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier în proprietate industrială (republicată în M. Of. nr. 1019 din 21 decembrie 2006).

⁹ Publicată în M. Of. nr. 826 din 15 noiembrie 2002, modificate prin Ordinul nr. 113/2009 (publicat în M. Of. nr. 633 din 24 septembrie 2009).

¹⁰ Privind organizarea activității de expertiză criminalistică (publicată în M. Of. nr. 407 din 29 august 2000), aprobată prin Legea nr. 488/2002 (publicată în M. Of. nr. 578 din 5 august 2002), modificată ulterior.

¹¹ Privind executorii judecătorești (republicată în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011), modificată ulterior.

¹² Privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect (republicată în M. Of. nr. 470 din 26 iunie 2014), modificată ulterior.

În aplicarea acestei legi au fost adoptate Normele metodologice, aprobate prin H.G. nr. 932/2010 (publicată în M. Of. nr. 645 din 16 septembrie 2010), modificată ulterior. A mai fost aprobat Codul deontologic al profesiei de arhitect (publicat în M. Of. nr. 342 din 21 mai 2012).

- *consultant fiscal* (O.G. nr. 71/2001¹);
- *detectiv particular* (Legea nr. 329/2003²);
- *psiholog cu drept de liberă practică* (Legea nr. 213/2004³);
- *trader și consultant de investiții* (Legea nr. 297/2004⁴);
- *asistent social* (Legea nr. 466/2004⁵);
- *broker* (Legea nr. 357/2005⁶);
- *medic, medic dentist și farmacist* (Legea nr. 95/2006⁷);
- *mediator* (Legea nr. 192/2006⁸);
- *practician în insolvență* (O.U.G. nr. 86/2006⁹);
- *tehnician dentar* (Legea nr. 96/2007)¹⁰;
- *practician de medicină complementară/alternativă* (Legea nr. 118/2007)¹¹;
- *asistent medical și moașă* (O.U.G. nr. 144/2008)¹²;
- *dietetician* (Legea nr. 256/2015)¹³ etc.

Unii membri ai profesiunilor enumerate pot fi exclusiv liber-profesioniști ori salariați, dar (nu doar) ei pot avea, concomitent, ambele calități. De exemplu, medicii, ca regulă, sunt salariați în rețeaua sanitară de stat, iar unii dintre ei își exercită profesiunea (liberală) și în cabinete particulare. De altfel, există mai multe forme și modalități de exercitare a profesiilor liberale: individual, asociativ, în baza unui contract individual de muncă sau a unui contract civil. Este cazul, de pildă, al: experților contabili și contabililor autorizați, auditorilor financiari, consilierilor în proprietate industrială, experților criminaliști, detectivilor particulari, psihologilor, mediatorilor, geodezilor etc.

Meseriașul sau artizanul (croitor, tâmplar, fierar etc.), medicul sau farmacistul liber-profesionist care își desfășoară activitatea la sediul profesional (atelier, cabinet etc.) pentru diverși clienți sunt supuși normelor dreptului civil în relațiile cu aceștia și nu ale dreptului muncii.

Și munca autonomă (independentă) se realizează în baza unui raport juridic (*locatio operis*) existent între prestator și beneficiar, dar el prezintă anumite caracteristici, și anume:

- exclude subordonarea prestatorului față de beneficiar, părțile aflându-se pe poziții de egalitate;

¹ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consultanță fiscală (publicată în M. Of. nr. 538 din 1 septembrie 2001), aprobată prin Legea nr. 198/2002 (publicată în M. Of. nr. 287 din 29 aprilie 2002), modificată ulterior.

² Privind exercitarea profesiei de detectiv particular (republicată în M. Of. nr. 178 din 12 martie 2014).

³ Privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România (publicată în M. Of. nr. 492 din 1 iunie 2004), modificată ulterior.

⁴ Privind piața de capital (publicată în M. Of. nr. 571 din 29 iunie 2004), modificată ulterior.

Traderii sunt persoane juridice care efectuează exclusiv în nume și pe cont propriu tranzacții cu instrumente financiare derivate, de natura contractelor futures și cu opțiuni. Ei vor fi înscrși în Registrul C.N.V.M. Pot opera numai cu acordul operatorului de piață și în conformitate cu reglementările respectivei piețe reglementate.

⁵ Privind statutul asistentului social (publicată în M. Of. nr. 1088 din 23 noiembrie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

⁶ Privind bursele de mărfuri (publicată în M. Of. nr. 1115 din 9 decembrie 2005).

⁷ Privind reforma în domeniul sănătății (republicată în M. Of. nr. 652 din 28 august 2015), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 5/2016 (publicată în M. Of. nr. 189 din 14 martie 2016).

⁸ Privind medierea și organizarea profesiei de mediator (publicată în M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006), modificată ulterior.

⁹ Privind organizarea activității practicienilor în insolvență (republicată în M. Of. nr. 724 din 13 octombrie 2011), modificată ulterior.

¹⁰ Privind exercitarea profesiei de tehnician dentar, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Ordinului Tehnicienilor Dentari din România (republicată în M. Of. nr. 269 din 24 aprilie 2009).

¹¹ Privind organizarea și funcționarea activităților și practicilor de medicină complementară/alternativă (publicată în M. Of. nr. 305 din 8 mai 2007).

¹² Privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România (publicată în M. Of. nr. 785 din 24 noiembrie 2008), modificată ulterior.

¹³ Legea nr. 256/2015 privind exercitarea profesiei de dietetician, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Dieteticienilor din România (publicată în M. Of. nr. 825 din 5 noiembrie 2015).

– prestatorul are autonomie de gestiune, dispunând de independență din punctul de vedere al timpului, locului și modului de organizare a propriei activități (bineînțeles în limitele impuse de contract sau de natura prestației);

– desfășurarea activității poate fi încredințată unor împuterniciți sau prepuși, dar unicul responsabil față de beneficiar este prestatorul contractant;

– activitatea prestată în cazul muncii independente este privită unitar (în timp ce în cazul muncii subordonate ea are un caracter succesiv);

– remunerația (prețul muncii) se prezintă tot unitar, global¹, fiind stabilită pentru rezultatul final al lucrării;

– riscul activității aparține prestatorului etc.

Din analiza coroborată a prevederilor legale cu privire la reglementarea profesiilor independente rezultă, în principal, următoarele *trăsături caracteristice*²:

– fiecare dintre aceste profesii are o reglementare legală specială;

– de regulă, nu se pot exercita în calitate de salariat sau de funcționar public;

– constau în desfășurarea unei activități de natură *intelectuală*;

– intrarea în rândul celor care practică o profesiune liberală implică, drept regulă, o pregătire superioară în domeniul (profilul) respectiv, certificată sau recunoscută/atestată de către stat. Verificarea pregătirii profesionale se realizează prin testare, examen sau concurs, care se susține în fața unor organisme special constituite în cadrul și pentru fiecare corp profesional;

– de regulă, se cere o *vechime profesională anterioară* în același domeniu sau într-un domeniu conex (apropiat) profesiei în cauză;

– cei care exercită profesii *liberale trebuie să aibă, în toate cazurile, capacitate deplină de exercițiu* (vârsta de minim 18 ani);

– de regulă, persoanele care exercită profesii liberale îndeplinesc, în exercițiul atribuțiilor lor, *atât o funcție de interes privat, cât și una de interes public (spre exemplu, actele notarului răspund unui interes privat al persoanei în cauză, dar și interesului public, constituind acte de autoritate, înscrieri pentru probă)*;

– cei care exercită exclusiv profesii liberale nu primesc salariu drept contravaloare a muncii prestate, ci o plată (onorariu);

– se pot exercita fie în *formă individuală*, fie în *formă asociativă*;

– persoanele care exercită profesiunile respective se constituie, de regulă, în *corpuri (uniuni, ordine)* profesionale distincte. Astfel, o anumită profesie are o organizare proprie, de la bază până la nivel național (spre exemplu, *Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați, Uniunea Națională a Barourilor din România, Colegiul Medicilor din România, Colegiul Farmaciștilor din România, Ordinul Arhitecților etc.*); corpurile (uniunile, ordinele) sunt instituții de drept public, înființate prin lege pentru realizarea unor interese publice, iar nu asociații în sensul O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații³;

– persoanele în cauză *nu pot declara grevă* în sens strict juridic (potrivit Legii nr. 367/2022);

– există obligația legală de păstrare a secretului profesional;

– răspunderea juridică, în general, și răspunderea disciplinară, în special, comportă serie de reguli specifice⁴;

– *cei care le practică nu sunt ținuți de obligația de înregistrare a firmei* în Registrul comerțului, de cea privind publicitatea modificărilor din statutul lor personal, de ținerea registrelor comerciale, nu-și pot înstrăina clientela și *nu sunt supuși procedurii insolvenței*;

¹ A se vedea, de exemplu, Legea nr. 109/2005 privind instituirea indemnizației pentru activitatea de liber-profesionist a artiștilor independenți sau executanți din România (republicată în M. Of. nr. 384 din 5 iunie 2009), modificată ulterior.

² I.T. Ștefănescu, *Tratat teoretic și practic de drept al muncii*, ed. a IV-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, 2017, pp. 19-22.

³ Publicată în M. Of. nr. 39 din 31 ianuarie 2000, modificată ulterior.

⁴ A se vedea, spre exemplu, I. Leș, *Răspunderea juridică a notarilor publici*, în *Dreptul* nr. 9/1997, pp. 44-51; Ș. Beligrădeanu, *Probleme și efecte specifice ale răspunderii disciplinare și ale jurisdicției acesteia în cazul salariaților care, în temeiul unor legi speciale, exercită anumite profesii organizate în corpuri profesionale*, în *Dreptul* nr. 9/2005, p. 78, studiu reprodus în „Studii de drept al muncii”, Ed. C.H. Beck, București, 2007, pp. 284-286.

– exercitarea oricăreia dintre profesiunile liberale *fără ca cel în cauză să întrunească în mod real cerințele impuse de lege se pedepsește conform Codului penal;*

– persoanele care exercită anumite profesii liberale se pot afla concomitent atât în *calitatea de salariați, cât și în cea de exercitare a unei profesii independente* (cazul medicilor, farmaciștilor, biochimiciștilor, biologilor și chimiștilor, medicilor veterinari, persoanelor autorizate să realizeze și să verifice lucrările de specialitate în domeniul cadastrului geodeziei și cartografiei, tehnicienilor dentari, arhitecților, consultanților de investiții, consilierilor în proprietatea industrială, experților criminaliști, asistenților medicali, moașelor).

Avocații, notarii publici, executorii judecătorești, experții contabilii și contabilii autorizați, detectivii particulari, practicienii în reorganizare și lichidare, auditorii financiari și consultanți fiscali nu pot cumula însă calitatea de membru al unei profesii libere (liberale) cu cea de salariat decât în mod excepțional, în învățământ.

Desigur că persoanele care exercită profesii liberale pot renunța la profesiunea respectivă, optând pentru calitatea de salariat, funcționar public sau întreprinzător (evident și invers).

Evidențiem că profesia de consilier juridic nu este o profesie liberală, neputându-se exercita decât în limitele cadrului legal al raportului de muncă sau al raportului de serviciu. Ea nu este compatibilă cu profesia de avocat. Ca urmare, pe de o parte, cererile de autorizare a constituirii și de înmatriculare a societăților de consultanță, asistență și reprezentare juridică au fost și sunt inadmisibile¹. Pe de altă parte, consilierii juridici – funcționari publici – nu pot negocia prestații suplimentare în bani care ar *izvorî din clauza de mobilitate și din clauza de confidențialitate* (în condițiile art. 25 și 26 C. mun.). Sporurile salariale pentru cei încadrați consilieri juridici – ca funcționari publici – pot fi numai cele stabilite prin acte normative de salarizare a funcționarilor publici și de legislația autorității sau instituției publice în care își desfășoară activitatea consilierii respectivi (Înalta Curte de Casație și Justiție, Recurs în interesul legii, Decizia nr. LXXVIII (78) din 5 noiembrie 2007²).

Din analiza ansamblului reglementărilor profesiilor liberale rezultă că le sunt proprii următoarele principii³ esențiale:

– reglementarea prin act normativ, de regulă, prin lege; sunt, așadar, profesii reglementate (sau, altfel spus, „numite”);

– exercitarea liberă (înțeleasă ca: libertatea de conștiință a titularului; libertatea de exprimare; libertatea alegerii profesionistului de către beneficiar; libertatea încheierii contractului civil; libertatea profesională – fără subordonare sau tutelă);

– *exercitarea*, în toate cazurile, cu *bună-credință*;

– *confidențialitatea* (în legătură cu informațiile dobândite în executarea contractului de prestări servicii);

– aplicarea regulilor specifice *concurenței loiale*.

În exercitarea profesiunilor liberale se nasc mai multe *categorii de raporturi juridice*:

– între persoanele care exercită profesiunile respective și uniunea (corpul, ordinul) din care acestea fac parte;

– între persoanele care exercită profesiunile respective și clienții lor (de natură civilă);

– între uniunile (corpurile, ordinele) respective ca persoane juridice și organele de stat, organizațiile neguvernamentale, organisme internaționale.

Toate aceste raporturi juridice specifice profesiunilor libere (liberale) – *în primul rând, cele cu clienții, în care se prestează o muncă – nu fac parte din dreptul muncii. Dreptul comun pentru reglementările specifice profesiunilor liberale este dreptul civil.*

Amintim că reglementările legale permit, de regulă, celor care practică o profesiune liberală să încadreze salariații pentru exercitarea profesiei respective. În acest caz, firește, raporturile de muncă ale celor în cauză se supun legislației muncii.

¹ ÎCCJ, Secțiunile Unite, dec. nr. XXII din 12 iunie 2006, publicată în M. Of. nr. 936 din 20 noiembrie 2006. A se vedea și Ș. Beligrădeanu, I.T. Ștefănescu, *Considerații în legătură cu Legea nr. 514/2003 privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier juridic*, în *Dreptul* nr. 2/2004, pp. 14-26.

² Publicată în M. Of. nr. 553 din 22 iulie 2008.

³ A se vedea G. Moroianu, *Principiile ce caracterizează profesiile liberale*, în RRDM nr. 4/2007, pp. 79-88.

Profesiunile liberale sunt grupate în *Uniunea Profesiilor Liberale din România* înființată în anul 2001 – persoană juridică fără scop lucrativ, autonomă, neguvernamentală și apolitică.

La scară internațională își desfășoară activitatea *Uniunea Mondială a Profesiunilor Liberale*, înființată în anul 1987 la Paris. Este o organizație internațională neguvernamentală la care pot adera:

- organizațiile interprofesionale;
- organizațiile monoprofesionale internaționale (cele care grupează membrii aceleiași profesii în minimum 5 țări din cel puțin 2 continente).

Statutul acestei uniuni cuprinde, în sinteză, principalele caracteristici care trebuie să definească o profesie liberală.

3. Munca subordonată

Este cea prestată în cadrul unor raporturi de muncă/serviciu de diferite categorii de persoane fizice (angajați) pentru diverși beneficiari – persoane juridice sau fizice (angajatori), sub autoritatea acestora.

Intră în categoria largă a angajaților diferitele categorii de salariați – părți ale contractului individual de muncă (personalul didactic, personalul medical, personalul contractual din autoritățile și instituțiile publice, personalul silvic etc.).

De asemenea, intră în categoria personalului subordonat (care nu încheie contracte individuale de muncă sau încheie contracte având o altă denumire) magistrații, militarii, soldați și gradați profesioniști, funcționari publici, inclusiv cei cu statut special (funcționari publici parlamentari, polițiștii, polițiștii de penitenciare etc.).

Munca subordonată prezintă caracteristici proprii ce o individualizează, față de munca autonomă sau independentă, și anume:

- angajatul (prestatorul) devine membru al unui colectiv (de angajați) din cadrul angajatorului;
- el se supune normelor de disciplină impuse de beneficiarul muncii și desfășoară activitatea sub supravegherea acestuia, în cadrul unui program de lucru;
- munca trebuie prestată personal (*facendi necessitas*);
- riscul activității îl suportă angajatorul nu angajatul;
- pentru munca prestată (care are un caracter succesiv, în timp), angajatul primește periodic salariu (remunerație) etc.¹

§2. Caracteristici ale dreptului muncii

4. Preliminarii

Așa cum îi este însăși denumirea, munca reprezintă esența dreptului muncii. Totuși, această ramură a dreptului nu guvernează ansamblul situațiilor de muncă, ci privește, în esență, doar situația juridică a angajaților, parte a contractelor individuale de muncă – sau a raporturilor juridice de serviciu – lucrători subordonați și, desigur, remunerați. Obiectul său, așadar, constă în munca subordonată, adică cea care se exercită sub autoritatea și puterea altuia, a unui angajator. Prezența acestei inegalități explică esența materiei.

Din această perspectivă, dreptul muncii este un drept de putere, asemănător dreptului public. Este motivul pentru care a fost asimilat unei ramuri a dreptului public în sistemul de drept

¹ Într-o serie de țări europene (Italia, Franța, Anglia, Germania etc.) este cunoscută și așa-numita muncă parasubordonată, un hibrid între munca independentă și cea subordonată. Este vorba de lucrători (nesalarizați), dar aflați într-o situație de dependență economică (T. Țiclea, *Dependența economică și dreptul muncii – probleme actuale și perspective*, în RRDM nr. 7/2010, pp. 76 și urm.).

În *Italia*, munca parasubordonată este cea prestată de lucrătorii independenți, cu caracter de continuitate în favoarea unor beneficiari. Raportul juridic respectiv presupune doar o independență economică nu și una juridică (Rosario D'Aponte, Giovambattista Vavala, *Diritto del lavoro e legislazione sociale*, Gruppo Wolters Kluwer, Italia, 2014, pp. 93-94).

anglo-saxon¹, în special în *Statele Unite ale Americii*. Dintr-o altă perspectivă, el a fost și este prezentat în mod frecvent ca un drept de protecție a părții mai slabe a raportului individual de muncă, adică a angajaților².

5. Definiția dreptului muncii

Dreptul muncii cuprinde, în principal, ansamblul normelor juridice prin care sunt reglementate relațiile individuale și colective dintre angajator/angajatori și angajat/angajați.

În contextul reglementărilor legale în vigoare, dreptul muncii a fost definit³, *în principal, ca ramură a dreptului privat, format din normele juridice aplicabile subiectelor de drept în calitatea lor de angajator (persoană juridică sau persoană fizică) și salariat (întotdeauna o persoană fizică), subiecte legate între ele printr-un contract individual de muncă.*

Dreptul muncii este și o *disciplină științifică*, el neputându-se confunda sau echivala cu un ansamblu de reglementări. Se consideră astfel că dreptul muncii constituie o disciplină a științelor juridice care studiază aspectele teoretice și practice ale raporturilor juridice de muncă născute între angajatori și cei subordonați acestora în baza contractelor individuale și colective de muncă, precum și rolul statului în desfășurarea acestor raporturi⁴.

Firește, dreptul muncii constituie și o disciplină științifică – mărturie stau numeroasele cursuri, tratate și alte lucrări care îi sunt consacrate, precum și faptul că este înscris în programele de învățământ ale facultăților de drept –, dar el este, înainte de toate, o ramură a dreptului alături de celelalte ramuri (subsisteme) ale sistemului dreptului național.

În concluzie, apreciem că dreptul muncii *este acea ramură a sistemului de drept alcătuită din ansamblul normelor juridice care reglementează relațiile individuale și colective de muncă, atribuțiile organizațiilor sindicale și patronale, conflictele de muncă, aspecte ale inspecției muncii și jurisdicției muncii.*

Dreptul muncii desemnează și disciplina sau ramura științelor juridice care studiază normele îl compun.

6. Autonomia dreptului muncii

După intrarea în vigoare a actualului Cod civil – Legea nr. 287/2009, a fost pusă în discuție autonomia dreptului muncii; el ar fi doar un drept special sau particular *care ar constitui, în fond, o parte a dreptului civil*⁵.

Concomitent, s-a susținut că dreptul muncii nu ar avea o natură mixtă în sensul că nu are cum să cuprindă atât norme de drept privat (preponderent), cât și norme de drept public.

În ceea ce ne privește, nu putem accepta o atare opinie care contrazice doctrina sedimentată în decursul a zeci și zeci de ani și infirmă o realitate evidentă: *dreptul muncii este o ramură distinctă de drept, integrată organic în sistemul național al dreptului.*

Clarificarea problemei autonomiei dreptului muncii se bazează pe criteriile tradiționale pe baza cărora se acceptă că pot fi identificate – sau nu – ramurile de drept. Este vorba de: *obiectul propriu de reglementare; principiile specifice; metoda de reglementare*⁶. Aceste elemente dau o fizionomie proprie unei ramuri de drept.

a) Dreptul muncii are un *obiect propriu de reglementare*, format din raporturile individuale și colective de muncă și din raporturile conexe lor. El reglementează astfel, în principal, raporturile dintre angajatori și lucrători. Aceste raporturi comportă, incontestabil, o serie de particularități față

¹ G. Auzero, D. Baugard, E. Dockès, *Droit du travail*, 2022, 35e édition, Dalloz, p. 12.

² F. Canutt, *L'ordre public en droit du travail*, Ed. L.G.D.J. 2007, p. 27.

³ I.T. Ștefănescu, *Tratat...*, p. 40.

⁴ V. Domenau, *Dreptul muncii. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, pp. 16-17.

⁵ M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală*, vol. I, *Teoria dreptului civil*, Ed. Solomon, București, 2017, pp. 13, 20, 30, 38-39 etc.

⁶ A se vedea N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, ed. 6, Ed. C.H. Beck, București, 2020, pp. 87-89; I. Craiovan, *Tratat de teoria generală a dreptului*, ed. a IV-a, revăzută și adăugită, 2020, pp. 494-495.

de raporturile civile care au ca obiect prestarea unei munci (în principal, în cadrul prestărilor sau furnizării de servicii).

Având în vedere *Recomandarea Organizației Internaționale a Muncii* nr. 192/2006, va trebui să precizăm că o particularitate importantă a raporturilor juridice de muncă este subordonarea persoanei care prestează muncă – lucrătorul – față de angajatorul său. O astfel de subordonare este exclusă în cazul raportului juridic civil care se caracterizează, ca regulă, prin egalitatea juridică a părților atât la naștere, cât și pe parcursul executării lui. Existența subordonării lucrătorului față de angajatorul său antrenează, de exemplu, manifestarea puterii disciplinare în favoarea acestuia din urmă, concretizată în sancționarea disciplinară a salariatului vinovat. O asemenea măsură este exclusă în cazul raporturilor juridice civile.

b) Dreptul muncii, în afară de principiile comune cu cele ale dreptului civil (principiul legalității, al buneii-credințe etc.), *se caracterizează printr-o serie de principii specifice*, neîntâlnite în dreptul comun. Este vorba, în principal, de:

- neîngrădirea dreptului la muncă și libertatea muncii;
- egalitatea de tratament, interzicerea discriminării și a hărțuirii la locul de muncă;
- negocierea condițiilor de muncă;
- protecția multilaterală a lucrătorilor, asigurarea sănătății și securității în muncă a lor;
- asocierea liberă în sindicate a angajaților;
- dreptul lor la grevă etc.

c) *Metoda de reglementare* – înțelegească modalitate de influențare a subiecților aparținătoare unui anumit grup de relații sociale – prezintă particularități notabile în dreptul muncii față de dreptul civil. Într-adevăr, în dreptul muncii sunt întâlnite, în afara actelor normative naționale (legi, ordonanțe și hotărâri ale Guvernului etc.), o serie de izvoare specifice, cum sunt: contractele colective de muncă, regulamentele interne, regulamentele de organizare și funcționare, instrucțiuni ale angajatorului privind securitatea și sănătatea în muncă etc.

O particularitate a metodei de reglementare a raporturilor de muncă rezidă în faptul că legislația muncii (formată, în principal, din Codul muncii și Legea nr. 367/2022 a dialogului social) cuprinde nu numai norme de drept privat, ci și norme de drept public (cuprinse de pildă în O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, Legea nr. 202/2002 privind interzicerea discriminării dintre femei și bărbați în relațiile de muncă, Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă etc.).

d) În concluzie, de vreme ce obiectul, principiile și metoda de reglementare prezintă o serie de elemente cert specifice, rezultă că *dreptul muncii constituie o ramură automată distinctă, a sistemului național de drept*. Nu este vorba de o ramură absolut autonomă (ceea ce este valabil pentru orice ramură a dreptului), ci despre una relativ autonomă¹. Sistemul dreptului este unitar, dar el este structurat pe ramuri și instituții care nu există izolate, unele față de altele; ci între ele există corelări și interconștințări necesare și utile².

7. Calitatea dreptului muncii de drept comun pentru celelalte raporturi juridice de muncă/de serviciu

Codul – Legea nr. 53/2003³, cel mai important izvor al dreptului muncii, „se aplică și altor raporturi de muncă reglementate prin legi speciale, dar numai în măsura în care acestea nu conțin dispoziții derogatorii [art. 1 alin. (2)]. În același sens, se dispune: „Prevederile prezentului Cod se aplică cu titlu de drept comun și acelor raporturi juridice de muncă, în măsura în care reglementările speciale nu sunt complete și aplicarea lor nu este incompatibilă cu specificul raporturilor de muncă respective” [art. 278 alin. (2)].

Prin urmare, Codul muncii – legea principală din cadrul legislației muncii, din dreptul muncii – ca lege de drept comun în materie de muncă (de raporturi de muncă) – se aplică și acelor raporturi reglementate prin legi speciale, *dar numai în măsura în care aceste legi nu conțin norme*

¹ I.T. Ștefănescu, *Tratat...*, pp. 52-53.

² N. Popa, *op. cit.*, pp. 86-89; I. Craiovean, *op. cit.*, p. 494.

³ Republicat în M. Of. nr. 345 din 18 mai 2011, modificat ulterior.

derogatorii care vor prevala în raport cu cele de drept comun. Ca urmare, sunt aplicabile normele Codului muncii și funcționarilor publici, inclusiv a celor cu statut special (polițiști, polițiști de penitenciare etc.) și altor categorii de personal.

Din interpretarea dispozițiilor precitate se desprind concluziile:

– Codul muncii are caracter de drept comun pentru toate celelalte raporturi juridice care nu izvorăsc din contractele individuale de muncă;

– aceste raporturi juridice sunt reglementate prin acte normative care constituie legi speciale în raport cu Codul muncii – legea generală;

– ca urmare, devin aplicabile principiul raportului dintre legea specială și legea generală, evocat prin adagiul latin *specialia generalibus derogant*, adică norma specială e cea care derogă de la legea generală, ea fiind de strictă interpretare și aplicare într-un caz determinat și principiul *generalibus specialibus non derogant*, adică legea generală nu derogă de la legea specială, ceea ce este pe deplin logic și rațional;

– dreptul muncii reprezintă drept comun pentru raporturile juridice neizvorâte din contractul de muncă dacă sunt îndeplinite, în mod cumulativ, condițiile:

➤ normele speciale nu sunt complete;

➤ aceste norme să fie compatibile cu specificul raporturilor de muncă respective.

Dacă aceste condiții nu sunt îndeplinite, nu se va aplica dreptul comun în materie – Codul muncii¹.

În considerarea celor două texte ale Codului muncii [art. 1 alin. (2) și art. 278 alin. (2)], s-a afirmat că *normele acestui act normativ sunt aplicabile și în cazul funcționarilor publici.*

În sensul textelor sus-citate din Codul muncii, este art. 367, conform căruia dispozițiile referitoare la statutul funcționarilor publici (și la personalul contractual din administrația publică) „se completează cu prevederile legislației muncii, precum și cu reglementările de drept comun civile, administrative sau penale, după caz”. Modul de formulare a acestui text a *determinat opinia în sensul că dreptul muncii reprezintă prima ramură a dreptului* cu care se completează prevederile părții respective din Codul administrativ, după care se adaugă celelalte categorii de norme menționate².

Un exemplu concret de aplicare a Codului muncii ne este dat de art. 377 C. adm., care prevede: *Raportul de serviciu se exercită cu durata normală a timpului de muncă, stabilită de Legea nr. 53/2003, cu excepțiile prevăzute de prezentul Cod.* De asemenea, în urma modificării Codului administrativ prin Legea nr. 283/2022, s-au făcut și alte trimiteri la Codul muncii, astfel:

– raporturile de serviciu ale funcționarilor publici se pot exercita și în regim de muncă la domiciliu [art. 374 alin. (3)];

– în autoritățile și instituțiile publice se pot stabili moduri de organizare flexibilă a timpului de muncă [art. 374 alin. (4)].

În același context, amintim, de exemplu, și situația magistraților, care sunt supuși unei reglementări speciale – Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor³, act normativ care nu precizează natura raporturilor lor juridice. Chestiunea a fost tranșată anterior de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite prin Decizia nr. 46/2008⁴, care a statuat: „Magistrații constituie o categorie specială de personal care își desfășoară activitatea în temeiul unui raport de muncă *sui generis*”.

Reamintim totodată că, referitor la art. 278 alin. (2) C. mun., *Înalta Curte de Casație și Justiție* a stabilit prin Decizia nr. 16/2016, pronunțată în recurs în interesul legii⁵, că prevederile acestui act normativ se aplică și raporturilor juridice dintre primar și viceprimar, pe de o parte, și

¹ T.N. Godenau, *Interferența între dreptul public și dreptul privat al muncii în reglementarea situației juridice a personalului din sectorul bugetar în concepția profesorului I.T. Ștefănescu*, în *In memoriam I.T. Ștefănescu*, Ed. Universul Juridic, București, 2022, p. 93.

² V. Vedinaș (coord.), *Codul administrativ comentat*, vol. II, Art. 365-638, Ed. Universul Juridic, București, 2023, p. 367.

³ Publicată în M. Of. nr. 1102 din 16 octombrie 2022.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 495 din 16 iulie 2009.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 110 din 9 februarie 2017.

unitatea administrativ-teritorială, de cealaltă parte, dacă legi speciale nu conțin dispoziții specifice, inclusiv după încetarea mandatelor.

Din cele ce preced se desprinde o constatare cu valoare de axiomă: există o îngemănare, o întrepătrundere între ramuri și instituții ale dreptului în reglementarea raporturilor juridice de muncă; unele izvorăsc din contractele de muncă sau alte tipuri de contracte, altele direct din lege.

§3. Raporturile juridice de muncă – obiect al dreptului muncii

8. Chestiuni prealabile

Relațiile sociale, care iau naștere în procesul muncii, reglementate de normele dreptului, devin raporturi juridice de muncă. Ele sunt individuale, dar și colective¹, formând împreună obiectul dreptului muncii.

Raporturile juridice individuale au fost definite ca *acele relații sociale reglementate de lege, ce iau naștere între o persoană fizică, pe de o parte, și, ca regulă, o persoană juridică (societate de orice tip, regie autonomă, autoritate sau instituție publică, altă categorie de unități etc.), pe de altă parte, ca urmare a prestării unei anumite munci de către prima persoană în folosul celei de a doua, care, la rândul ei, se obligă să o remunereze și să creeze condițiile necesare prestării acestei munci*².

Potrivit Curții de Justiție a Uniunii Europene, principala caracteristică a relațiilor de muncă o constituie faptul că „o persoană îndeplinește, într-o anumită perioadă, pentru o altă persoană și sub îndrumarea acesteia, prestații în schimbul cărora primește o remunerație”³.

Din aceste considerente, raportul juridic de muncă este definit⁴ ca acea „relație socială reglementată prin norme de drept al muncii (în cazul salariatului) sau de drept administrativ (în cazul funcționarului public) ori constituțional (în cazul demnitarului) care se naște între o persoană fizică, pe de o parte, și, respectiv, o persoană fizică sau o persoană juridică, pe de altă parte, ca urmare a prestării unei munci de către prima persoană în folosul celeilalte care se obligă, la rândul ei, să-i asigure condițiile necesare pentru a munci și să o remunereze”. Raportul în discuție există: în cazul salariaților, al funcționarilor publici, civili sau militari (care poartă legal denumirea de raporturi de serviciu); al magistraților și a altor categorii de personal.

Raporturile de muncă la care ne referim (cele individuale), în afară de elementele comune tuturor categoriilor de raporturi juridice, în special a celor civile, se caracterizează prin anumite trăsături specifice, trăsături care rezultă și din interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor art. 7 pct. 3 C. fisc. – Legea nr. 227/2015⁵.

Totodată, art. 269 alin. (4) C. fisc. stabilește că angajații cu contract individual de muncă sau alte instrumente juridice, care creează raporturi cu privire la condițiile de muncă, remunerarea sau alte obligații ale angajatorului, nu acționează de o manieră independentă.

Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că elementele specifice unui raport de independență vizează și împrejurarea că activitatea desfășurată nu constituie vechime în muncă și nici stagiul de cotizare⁶.

Potrivit *Recomandării Organizației Internaționale a Muncii* nr. 198/2006, raportul de muncă se caracterizează:

- a) printr-o activitate desfășurată de o persoană fizică (un lucrător);
- b) prin plata unei remunerații – obligație a beneficiarului activității.

¹ Privind noțiunea și trăsăturile caracteristice al raportului juridic de muncă, a se vedea și D. Țop, *Tratat de dreptul muncii. Doctrină și jurisprudență*, ed. a IV-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2022, p. 10-12.

² A se vedea în acest sens: A. Țiclea, *Tratat de dreptul muncii. Legislație. Doctrină. Jurisprudență*, ed. a 10-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016, pp. 20 și urm.; I.T. Ștefănescu, *Tratat...*, p. 14.

³ Hotărârea din 4 iunie 2009 în cauzele C-22/08, *apud* O. Ținca, *Observații privind contractul individual de muncă*, în RRDM nr. 5/2009, p. 37.

⁴ I.T. Ștefănescu (coord.), în *Dicționar de drept al muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 292.

⁵ A se vedea *supra*, pct. 2.

⁶ ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 4845/2014; dec. nr. 5329/2013 (www.scj.ro).